

# Raport zawierający wyniki analizy wybranych aspektów dotyczących funkcjonowania i działalności Państwowego Gospodarstwa Leśnego – Lasy Państwowe w latach 2012 - 2017

## Spis treści

0. Wstęp
1. Pomoc finansowa przekazywana na cele społecznie użyteczne przez wybrane jednostki organizacyjne Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe w latach 2012-2017 - próba analizy
2. Nieruchomości Lasów Państwowych sprzedawane na podstawie art. 40a Ustawy o lasach z 1991 r.
3. Imprezy pracownicze organizowane przez Lasy Państwowe
4. Finansowanie działalności badawczej przez Państwowe Gospodarstwo Leśne - Lasy Państwowe w świetle opublikowanych przez Lasy sprawozdań oraz informacji pozyskanych przez Fundację Dziedzictwo Przyrodnicze
5. Gospodarka łowiecka w latach 2012-2017 – krótki przegląd informacji
6. Wydzierżawianie gruntów Skarbu Państwa przez jednostki organizacyjne PGL Lasy Państwowe - próba wstępnej analizy informacji zebranych w trybie dostępu do informacji publicznej
7. Wynagrodzenia w PGL Lasy Państwowe w latach 2012 - 2017 na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniach finansowo-gospodarczych
8. Działalność Funduszu Leśnego w kontekście deficytowości gospodarki leśnej na niektórych obszarach.

## **Wstęp.**

Działalność Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (dalej jako LP) była kilkakrotnie przedmiotem kontroli Najwyższej Izby Kontroli w tym ostatniej, której wyniki opublikowano 3 lipca 2015 roku. W konkluzji kontroli podkreślono, że „...prowadzona przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe gospodarka finansowa - której efektem jest stały wzrost kosztów zarządu, wzrost wynagrodzeń oraz zwiększenie nakładów inwestycyjnych – stwarza ryzyko nieosiągnięcia podstawowych celów działania Lasów Państwowych: zachowania i ochrony lasów oraz ekosystemów leśnych, a także utrzymania i powiększania upraw i zasobów leśnych”.

Kontrola z 2015 roku, podobnie jak poprzednie, nie dotyczyła wszystkich aspektów działalności LP. Ponadto, wg opinii Fundacji, niektóre zagadnienia opisane w kontroli NIK wymagają dalszego pogłębienia.

Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze (dalej jako FDP) jest organizacją „strażniczą” która przygląda się w imieniu strony społecznej różnym aspektom działalności LP, angażując się w różnego typu działania „strażnicze”. W ramach tych działań, m.in. dzięki wsparciu Fundacji Batorego wykonano szereg analiz, które doprowadziły do zidentyfikowania obszarów działań LP, budzących na tyle istotne wątpliwości, że FDP uważa, iż warto aby instytucja kontrolna wykonała pogłębioną analizę, kierując się wstępnymi wnioskami zawartymi w niniejszym raporcie.

Każdy rozdział niniejszego opracowania kończy się rekomendacjami, o których sądzimy, że mogą być pomocne w uszczegółowieniu zakresu potencjalnych dalszych kontroli w LP.

# 1. Pomoc finansowa przekazywana na cele społecznie użyteczne przez wybrane jednostki organizacyjne Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe w latach 2012-2017 - próba analizy

## A. Cel analizy

Polityka komunikacyjna LP z 2015 r. wymienia wśród kluczowych komunikatów stwierdzenia, iż „państwowe lasy to własność narodowa, którą Lasy Państwowe się opiekują” oraz „Lasy Państwowe współpracują z organizacjami zewnętrznymi i uczestniczą w życiu lokalnych wspólnot”<sup>1</sup>. Koresponduje z nimi dewiza umieszczona na głównej stronie internetowej Lasów Państwowych w zakładce Misja informująca, że „lasy są własnością całego Narodu”. Jednocześnie raport NIK z 2015 r. wskazywał, że z dodatniego wyniku finansowego nadleśnictw mogły być wydzielone środki w wysokości nieprzekraczającej łącznie 15%, z przeznaczeniem na nagrody dodatkowe, zasilenie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz na cele społecznie użyteczne<sup>2</sup>.

Właśnie w ramach współpracy z organizacjami zewnętrznymi, uczestnicząc w życiu lokalnych wspólnot, realizując swoją misję - każdego roku Lasy Państwowe poprzez poszczególne nadleśnictwa przyznają darowizny i dotacje na działalność społeczną oraz na cele społecznie użyteczne szerokiej gamie rozmaitych podmiotów funkcjonujących w bliższym i dalszym otoczeniu tej leśnej korporacji zarządzającej większością lasów znajdujących się we władaniu Skarbu Państwa. Niniejsza analiza ma więc na celu przyjrzenie się, jakie organizacje, jakie typy podmiotów i jakie cele wspierają wybrane nadleśnictwa poprzez przyznawane każdego roku darowizny i pomoc finansową. W kontekście przywołanych powyżej komunikatów oraz wspomnianej dewizy LP na przykładzie grupy wybranych nadleśnictw zostało opisane z jakimi rzeczywistość podmiotami dzielą się one wypracowanym zyskiem Lasów.

## B. Zakres pomocy

Pomoc finansowa na cele społecznie użyteczne przyznawana jest corocznie z części zysku netto wypracowanego przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, a zbiorcza informacja na temat jej kwoty znajduje się sprawozdaniach finansowo-gospodarczych publikowanych corocznie przez LP. Darowizny trafiają do rzeszy organizacji, podmiotów, których różnorodność będzie jeszcze opisana w ramach niniejszego opracowania. Można przyjąć, że darowizny te są elementem budowania pozytywnych relacji LP z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz kształtowania wizerunku, zgodnie z przyjętymi założeniami dokumentów strategicznych PGL - LP, a przy tym ukazują pewne priorytety odnośnie preferowanych przez LP typów beneficjentów.

<sup>1</sup> Zarządzenie nr 71 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19 października 2015 r. w sprawie polityki komunikacyjnej Państwowego Gospodarstwa Leśnego - Lasy Państwowe

<sup>2</sup> Raport NIK Gospodarka finansowa Lasów Państwowych, Informacja o wynikach kontroli s. 38

Dla kolejnych sześciu ostatnich lat wysokość wsparcia udzielonego przez LP na cele społecznie użyteczne przedstawiała się następująco:

za 2012 r.: 12 782,4 tys. zł

za 2013 r.: 14 248,3 tys. zł

za 2014 r.: 15 490,7 tys. zł

za 2015 r.: 15 000,3 tys. zł

za 2016 r.: 18 840,5 tys. zł

za 2017 r.: 15 705,3 tys. zł

Łącznie w okresie 2012 – 2017 LP na cele społecznie użyteczne przekazały poprzez nadleśnictwa różnym podmiotom w całym kraju kwotę 92 mln 067,5 tys. zł, pochodzącą z zysku netto wypracowanego przez jednostki organizacyjne.

Warto zauważyć, że darowizny zidentyfikowane w niniejszej analizie dystrybuowane są w relatywnie małych kwotach między przede wszystkim liczne podmioty lokalne, co zostanie ukazane w dalszej części tekstu. Oczywiście w odniesieniu do całościowych kwot pozostających w dyspozycji podmiotu zarządzającego Lasami Państwowymi kwota przeznaczana na „cele społecznie użyteczne” może nie wydawać się znacząca.

Analiza miała zatem na celu sprawdzenie, na podstawie dostępnej informacji publicznej uzyskanej w trybie wniosków wystosowanych o udostępnienie informacji publicznej wystosowanych do nadleśnictw, jakie typy organizacji oraz instytucji (oraz w miarę możliwości jakie cele) są finansowane przede wszystkim przez wybraną do analizy grupę jednostek organizacyjnych LP. Zasięg czasowy analizy obejmuje 6 kolejnych, następujących po sobie lat, tj. lata 2012 – 2017. W rezultacie uzyskano wycinkowy obraz polityki darowizn prowadzonej w ostatnich latach przez wyodrębnioną grupę nadleśnictw.

W tym miejscu należy się ważna uwaga metodologiczna - ze względu na niewielką próbę (10%), w stosunku do ogólnej liczby nadleśnictw w kraju, a także z uwagi na sposób jej doboru (uzależniony m.in. od uzyskania odpowiedzi), analizy niniejszej nie należy traktować jako opisu całościowej polityki dotacyjnej LP, a raczej jako społeczny przegląd działalności grupy wybranych jednostek organizacyjnych LP w tym zakresie i próbę zwrócenia uwagi na to zjawisko, które dotychczas nie było poddawane szerszej analizie, być może również dlatego, że Lasy Państwowe nie publikują ogólnodostępnej listy beneficjentów, którym przekazywane jest wsparcie finansowe. Zawarte w opracowaniu statystyki opisowe dotyczą jedynie grupy analizowanych nadleśnictw.

### **C. Sposób przyznawania darowizn**

W styczniu i lutym 2018 r. FDP otrzymała odpowiedzi od Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku na temat sposobu udzielania darowizn. RDLP Białystok wskazuje w nich na podstawę prawną przyznawania darowizn powołując się na: 1.) zapisy art 32 ust 1 ustawy o lasach (cytując: „*Lasy Państwowe jako państwowa jednostka organizacyjna*

nieposiadająca osobowości prawnej reprezentują Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia”), 2.) zapisy par. 19 ust 2 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe (cyt.: „z dodatniego wyniku finansowego mogą być wydzielone środki, w wysokości nieprzekraczającej łącznie 15% z przeznaczeniem na (...) cele społecznie użyteczne, w tym świadczenia na rzecz jednostek użyteczności publicznej i oświatowej”) oraz na przepisy Kodeksu cywilnego.

Według odpowiedzi z RDLP Białystok Lasy Państwowe wspierają darowiznami różne organizacje i podmioty „wyłącznie w ramach środków z podziału uzyskanego dodatniego wyniku finansowego nadleśnictw”.

Sposób przyznawania darowizn dla danej organizacji bądź podmiotu może, wg RDLP Białystok, przedstawiać się następująco - przede wszystkim wiąże się z prośbą o wsparcie wystosowaną do odpowiedniej jednostki LP, następnie z udzieleniem pisemnej zgody na wsparcie ze strony kierownika danej jednostki LP, przelewem środków finansowych a następnie z wysyłką do beneficjenta pisma informującego o przekazaniu środków finansowych na wskazany cel.

RDLP Białystok wskazują na kluczową rolę nadleśniczego w podejmowaniu decyzji wskazując, iż zgodnie z art 35 ustawy o lasach (cyt.: „Nadleśniczy prowadzi samodzielnie gospodarkę leśną w nadleśnictwie na podstawie planu urządzania lasu oraz odpowiada za stan lasu. W szczególności nadleśniczy: 1) reprezentuje Skarb Państwa w stosunkach cywilnoprawnych w zakresie swojego działania; 2) kieruje nadleśnictwem jako podstawową jednostką organizacyjną Lasów Państwowych (...)

Jednocześnie RDLP w Białymstoku wskazała, że sytuacje, w których udzielano by darowizn w wysokości przekraczającej kwotę posiadanych środków na koncie z podziału dodatniego wyniku finansowego nie mają miejsca w nadleśnictwach nadzorowanych przez tę Regionalną Dyрекcję.

Na podstawie informacji pozyskanych z RDLP (Białystok, Krosno) wynika, że procedury przyznawania darowizn nie są sprecyzowane i opierają się o regulacje zawarte w ustawie o lasach, ww. rozporządzeniu z dnia 6 grudnia 1994 r. oraz w Kodeksie cywilnym. Wg. odpowiedzi z RLDP w Krośnie (pismo z dnia 11 maja 2018 r.) „decyzję o przyznaniu darowizny każdorazowo podejmuje nadleśniczy”, ich przyznanie nie wymaga zgody RDLP. Ponadto, RDLP, będąc jednostkami nadrzędnymi, nie posiadają zbiorczych informacji na temat, komu i w jakiej ilości przekazywana jest pomoc. W związku z tym Fundacja wystosowała zapytania w tej sprawie bezpośrednio do nadleśnictw. Nadleśniczowie mają więc zazwyczaj dużą swobodę we wskazywaniu odbiorców pomocy finansowej, z którymi wg. informacji z Regionalnej Dyrekcji w Krośnie podpisywane są następnie umowy. Warto zauważyć brak przy tym szczegółowych zasad przyznawania darowizn oraz fakt, że nie istnieją jasne zasady wskazujące, czy i jak podmioty obdarowane miałyby rozliczać się z przyznawanych środków. Podsumowując - wiele wskazuje na to, że dystrybuowanie pomocy leżąc w gestii nadleśnictw zależy od indywidualnej decyzji kierującego daną jednostką organizacyjną nadleśniczego.

#### **D. Pozyskanie i opracowanie danych**

Na przełomie 2017/2018 wysłano zapytania w trybie dostępu do informacji publicznej do ok. 50 nadleśnictw z prośbą o udostępnienie informacji na temat darowizn przekazywanych w latach 2012-2017. Część z nadleśnictw odmówiła odpowiedzi i nie udostępniła informacji, część z nich wskazywała na konieczność wykazania szczególnego interesu publicznego uzasadniającego przygotowanie i przesłanie takich zestawień. W rezultacie do końca kwietnia 2018 r. uzyskano łącznie 43 odpowiedzi od położonych w różnych RDLP jednostek. W związku z tym, że analiza tak dokumentacji wymagała szczególnych nakładów pracy (o których poniżej) a uzyskanie kilkunastu kolejnych odpowiedzi byłoby czasowo- i pracochłonne (wobec perspektywy sądowego podważania odmów odpowiedzi), a w efekcie nie przyniosłoby uzyskania bardziej odpowiedniej z punktu widzenia statystyki próby - zrezygnowano w tym momencie z dalszego poszerzania bazy nadleśnictw, i skoncentrowano się na przygotowaniu danych pozyskanych już z 43 nadleśnictw. Przygotowanie bazy wiązało się bowiem z koniecznością wprowadzenia wszystkich danych z uzyskanej dokumentacji (zeskanowanych do formatu pdf wydrukach) do jednej, zbiorczej bazy, a następnie wymagało przeglądu i ujednoczenia formatu opracowywanych danych.

W szczególności należało przyjąć zbiorcze kategorie dla danych dotyczących darowizn dla odpowiednich podmiotów, ponieważ duża liczba różnych podmiotów, organizacji a także rozdrobnione pomiędzy nie środki uniemożliwiłyby próbę analizy na bardziej szczegółowym poziomie. Z tej przyczyny dla lokalnych placówek oświatowych, rad rodziców przy szkołach, a także szkół kształcących leśników przyjęto jednolitą kategorię „edukacja”, natomiast dla uniwersytetów i podmiotów związanych z kształceniem na poziomie uniwersyteckim, będących jednym z częściej pojawiających się typów beneficjentów przyjęto inną zbiorczą kategorię „uczelnie”. Idąc tą drogą - darowizny dla poszczególnych lokalnych parafii rzymskokatolickich, zgrupowane właśnie pod tą zbiorczą nazwą. Ponadto, dotacje dla podmiotów związanych z obrządkiem rzymskokatolickim (wyższe seminaria duchowne, ośrodki Caritas parafialne i diecezjalne, diecezje, jak również ww. parafie rzymskokatolickie i wszelkie inne podmioty zidentyfikowane jako związane z Kościołem) zgrupowano na potrzeby niniejszej analizy w ramach szerszej kategorii „dotacje dla organizacji obrządku rzymskokatolickiego”).

#### **E. Dalsze uwagi na temat opracowania danych**

Niekiedy zaszeregowania dokonywano arbitralnie, miało to miejsce w przypadku nazw podmiotów, które można było interpretować niejednoznacznie lub gdy nazwa beneficjenta została podana w sposób niepełny lub wręcz mylny, ale wciąż z dużą dozą prawdopodobieństwa pozwalając na jego identyfikację.

Opracowywanie „surowej” bazy wiązało się również z koniecznością identyfikacji i sprawdzenia dużej liczby podmiotów, takich jak np. fundacje bądź stowarzyszenia, aby zakwalifikować je do odpowiedniej kategorii instytucji (np. „fundacje charytatywne” czy też „fundacje działające na rzecz leśników”). Szczegółowy opis poszczególnych typów podmiotów znajduje się w dalszej części tekstu.

Należy zauważyć, że nazwy tych samych obdarowywanych podmiotów często różniły się od siebie w przypadku zestawień nadesłanych przez różne nadleśnictwa, wymagały więc ujednoczenia i uspoźnienia w toku przygotowań do analizy. W niektórych przypadkach nazwy podane zostały jedynie w wersji skróconej, co wiązało się z koniecznością dokonywania wyborów odnośnie przypisania ich do odpowiedniego podmiotu. W przypadku organizacji o szerszym zasięgu, np. ogólnopolskich stowarzyszeń, zrzeszeń itp. dotacje na rzecz lokalnych oddziałów zostały ujęte w ramach kwot przekazanych zbiorczo na rzecz danego podmiotu. Przykładowo środki przekazywane miejscowym oddziałom Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa (SITLiD) zawarto w ramach jednej sumy darowizn, którymi wsparto SITLiD jako całość.

## F. Zakres analizy

W bazie znalazły się informacje dotyczące darowizn przekazanych przez 43 nadleśnictwa (10% spośród 430 istniejących w kraju) znajdujące się na terenie piętnastu z siedemnastu istniejących Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych, na łączną kwotę 10,4 mln zł. Zasięg geograficzny badania - naturalnie prócz nadleśnictw "karpackich" znajdujących się w obszarze regularnych działań Fundacji Dziedzictwo Przyrodnicze pozyskano informacje od nadleśnictw z wielu innych regionów kraju, w tym m.in. z Dolnego Śląska, Kujawsko-Pomorskiego, Lubelszczyzny, Łódzkiego, Małopolski, Mazowsza, Pomorza, Podlasia, Świętokrzyskiego, Warmii i Mazur, Wielkopolski, Ziemi Lubuskiej oraz Zachodniopomorskiego.

I tak, ostatecznie w bazie znalazły się dane dotyczące darowizn przekazywanych z obszaru:

1. RDLP Białystok - Nadleśnictwa Czarna Białostocka, Czerwony Dwór, Dojlidy (3)
2. RDLP Gdańsk - Nadleśnictwa Elbląg, Gdańsk, Kolbudy (3)
3. RDLP Kraków - Nadleśnictwa Gorlice, Nawojowa, Piwniczna (3)
4. RDLP Krosno - Nadleśnictwa Baligród, Bircza, Brzozów, Cisna, Dukla, Dynów, Kańczuga, Lesko, Lutowiska, Rymanów, Ustrzyki Dolne (11)
5. RDLP Lublin - Nadleśnictwa Janów Lubelski, Zwierzyniec (2)
6. RDLP Łódź - Nadleśnictwa Skierniewice, Spała (2)
7. RDLP Olsztyn - Nadleśnictwa Nidzica, Nowe Ramuki, Olsztyn, Olsztynek (4)
8. RDLP Piła - Nadleśnictwa Człopa, Tuczno (2)
9. RDLP Poznań - Nadleśnictwo Babki (1)
10. RDLP Radom - Nadleśnictwo Kielce (1)
11. RDLP Szczecin - Nadleśnictwa Barlinek, Chojna, Choszczno (3)
12. RDLP Toruń - Nadleśnictwa Cierpiszewo, Dobrzejowice (2)
13. RDLP Warszawa - Nadleśnictwa Celestynów, Chojnów, Łochów (3)
14. RDLP Wrocław - Nadleśnictwa Bardo Śląskie, Łądek Zdrój (2)
15. RDLP Zielona Góra - Nadleśnictwo Gubin (1)

Uzyskano w sumie 6940 rekordów, odpowiadających indywidualnym darowiznom przekazywanych przez nadleśnictwa obdarowanym podmiotom, instytucjom, organizacjom

pozarządowym, w nielicznych przypadkach również osobom fizycznym. Niejednokrotnie w ciągu jednego roku dane nadleśnictwo przekazywało środki finansowe na rzecz tego samego odbiorcy, jednak z każdy z rekordów został uwzględniony osobno, i oznacza on jednorazową dotację.

Ponadto, wykorzystano zestawienia z wybranych nadleśnictw RDLP Białystok dla ilustracji, jakie cele finansują darowizny przekazywane przez jednostki LP.

### G. Wyniki analizy

W latach 2012 – 2017 43 zbadane nadleśnictwa przekazały na rzecz podmiotów zewnętrznych łączną kwotę w wysokości ponad 10,4 mln zł. Wśród nich największą kwotą w tym okresie wydatkowało Nadleśnictwo Dojlidy, przekazując różnym podmiotom ponad 773 tys. zł, natomiast najmniejszą kwotę rozdysponowało Nadleśnictwo Nawojowa, które na przestrzeni 6 lat wydało sumę 26,6 tys. zł.

Tabela nr 1 przedstawia kwoty sumaryczne dotacji przyznawanych przez poszczególne nadleśnictwa w poszczególnych latach (2012-2017).

RDLP	Nadleśnictwo	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Suma razem
Białystok	Czarna Białostocka	67 094	104 000	233 488	171 300	34 200	64 400	674 482
	Czerwony Dwór	94 400	9 285	24 250	14,200	7 400	200	149 735
	Dojlidy	92 800	102 000	152 000	127 000	63 600	235 800	773 200
Gdańsk	Elbląg	68 600	125 206	29 222	65 591	47 175	49 538	385 332
	Gdańsk	65 730	47 475	44 400	39 700	39 500	43 600	280 405
	Kolbudy	119 465	82 100	31 900	65 000	56 800	90 350	445 615
Kraków	Gorlice	500	6 100	8 000	6 000	9 000	67 100	96 700
	Nawojowa	2 032	3 600	8 900	2 600	3 900	5 600	26 632
	Piwniczna	5 200	1 300	158	2 700	6 800	17 100	33 258
Krosno	Baligród	37 500	60 200	69 700	85 500	93 190	60 500	406 590
	Bircza	71 150	128 500	80 200	79 800	95 600	67 400	522 650
	Brzozów	6 500	8 469	24 300	29 865	26 000	17 490	112 624
	Cisna	13 000	7 000	17 000	12 000	7 700	17 700	74 400



	<b>Dukla</b>	10 290	13 490	26 100	48 750	38 000	30 400	<b>167 030</b>
	<b>Dynów</b>	13 000	20 000	21 500	24 500	34 500	24 000	<b>137 500</b>
	<b>Kańczuga</b>	18 600	27 400	26 200	24 600	21 600	18 000	<b>136 400</b>
	<b>Lesko</b>	79 200	40 200	25 000	47 200	30 000	26 200	<b>247 800</b>
	<b>Lutowiska</b>	12 200	11 920	20 050	33 460	34 350	26 750	<b>138 730</b>
	<b>Rymanów</b>	13 600	29 600	14 600	11 000	9 800	21 800	<b>100 400</b>
	<b>Ustrzyki Dolne</b>	68,100	19 800	36 052	32 950	42 600	23 300	<b>222 802</b>
<b>Lublin</b>	<b>Janów Lubelski</b>	25 600	49 800	49 767	58 000	60 700	87 700	<b>331 567</b>
	<b>Zwierzyniec</b>	8 000	4 000	0	19 230	2 500	2 600	<b>36 330</b>
<b>Łódź</b>	<b>Skierniewice</b>	47 100	32 850	28 855	22 300	9 300	13 107	<b>153 512</b>
	<b>Spała</b>	23 900	33 600	55 900	56 800	25 600	20 500	<b>216 300</b>
<b>Olsztyn</b>	<b>Nidzica</b>	36 720	27 300	40 900	50 500	60 300	66 700	<b>282 420</b>
	<b>Nowe Ramuki</b>	66 600	47 800	41 600	85 300	71 400	50 000	<b>362 700</b>
	<b>Olsztyn</b>	21 220	11 800	19 300	66 500	34 500	27 300	<b>180 620</b>
	<b>Olsztynek</b>	38 100	40 200	44 000	32 700	59 350	56 600	<b>270 950</b>
<b>Piła</b>	<b>Człopa</b>	30 060	22 250	34 685	27 383	14 950	32 300	<b>161 628</b>
	<b>Tuczno</b>	69 700	40 200	25 300	13 000	23 880	18 800	<b>190 880</b>
<b>Poznań</b>	<b>Babki</b>	14 500	29 046	9 954	11 479	21 175	16 140	<b>102 294</b>
<b>Radom</b>	<b>Kielce</b>	16 400	30 300	22 000	16 100	26 000	26 200	<b>137 000</b>
<b>Szczecin</b>	<b>Barlinek</b>	19 075	21 600	30 400	42 200	52 000	19 300	<b>184 575</b>
	<b>Chojna</b>	31 700	28 894	13 301	44 200	49 000	80 872	<b>247 967</b>
	<b>Choszczno</b>	22 350	26 000	2 500	18 000	23 600	14 200	<b>106 650</b>
<b>Toruń</b>	<b>Cierpiszewo</b>	53 276	53 840	24 550	29 582	21 350	28 900	<b>211 498</b>
	<b>Dobrzejowice</b>	63 608	22 900	1 000	57 500	40 700	74 000	<b>259 708</b>
<b>Warszawa</b>	<b>Celestynów</b>	52 900	73 400	97 500	22 672	20 200	21 900	<b>288 572</b>
	<b>Chojnów</b>	44 000	97 545	20 506	41 600	22 000	20 900	<b>246 551</b>

	<b>Łochów</b>	78 950	124 900	68 700	56 750	52 000	11 400	<b>392 700</b>
<b>Wrocław</b>	<b>Bardo Śląskie</b>	61 860	51 900	34 951	20 792	39 260	93 700	<b>302 463</b>
	<b>Łądek Zdrój</b>	69 950	37 403	63 400	154 920	18 900	23 800	<b>368 373</b>
<b>Zielona Góra</b>	<b>Gubin</b>	53 850	49 500	39 780	25 450	32 000	32 600	<b>233 180</b>

Analizując bazę przekazanych środków można dojść do wniosku, że pojedyncze darowizny są względnie niewielkimi kwotami. Przeciętna wartość pojedynczej dotacji wynosi ok. 1,5 tys. zł (patrz Tabela nr 2), natomiast mediana dla wszystkich 6940 darowizn to kwota 1000 zł. Dodatkowo, 46% ogółu jednorazowych darowizn mieści się w przedziale do 1000 zł, jednocześnie istotna ich większość, tj. 88% nie przekracza kwoty 3000 zł (patrz tabela nr 3). Jedynie w przypadku 116 przekazów wysokość wsparcia jest równa bądź przekracza kwotę 10 000 zł. Najwyższe jednorazowe dotacje, równe bądź większe niż 50 tys. zł, to 5 kwot z obszaru Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku, które wyniosły odpowiednio 50 tys. zł dla Ochotniczej Straży Pożarnej (Nadleśnictwo Czarna Białostocka, 2015 r.), 50 tys. zł dla Diecezji Drohiczyńskiej (Nadleśnictwo Dojlidy, 2017 r.), 50 tys. zł dla Caritas Diecezji Elckiej (Nadleśnictwo Dojlidy, 2017 r.), 90 tys. zł na rzecz Gminy Choroszcz (Nadleśnictwo Dojlidy, 2014 r.) oraz 100 tys. zł dla Fundacji Związku Polskich Kawalerów Maltańskich Służba Medyczna - Pomoc Maltańska z Katowic (Nadleśnictwo Czarna Białostocka, 2014 r.).

Tabela nr 2 – średnia kwoty darowizn w analizowanej populacji dla całego okresu 2012-17 oraz w poszczególnych latach

<b>Lata/rok</b>	<b>średnia kwota (zł)</b>	<b>liczba przekazów (szt)</b>	<b>łącznie kwota (zł)</b>	<b>średnia kwota dla nadleśnictwa (zł)</b>
2012-2017	1 499	6 940	10 400 725	40 313
2012	1 631	1 109	1 808 380	42 055
2013	1 494	1 208	1 804 674	41 969
2014	1 512	1 099	1 661 868	38 648
2015	1 542	1 230	1 896 675	44 109
2016	1 283	1 155	1 482 380	34 474
2017	1 534	1 139	1 746 747	40 622

Natomiast poniższe zestawienie (Tabela nr 3) przedstawia rozkład wszystkich 6940 darowizn w podziale na przedziały kwotowe wraz z udziałem procentowym.

<b>Jednorazowa darowizna</b>	<b>Liczba darowizn (szt)</b>	<b>udział %</b>
<1 000	3 212	46%
Od 1 000 < 2 000	2 107	30%
Od 2 000 < 3 000	797	11%
Od 3 000 < 4 000	328	5%
Od 4 000 < 5 000	111	2%
Od 5 000 < 10 000	269	4%
Od 10 000 < 50 000	111	2%
> 50 000	5	0%
<b>Łącznie</b>	<b>6 940</b>	<b>100%</b>

### **Najważniejsze typy beneficjentów darowizn – wstępne obserwacje**

Dalsza analiza pozwoliła wyodrębnić występujące typy beneficjentów wsparcia przekazywanego ze strony wybranych jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych. Wśród 5 największych rodzajów beneficjentów zidentyfikowano:

- 1) organizacje i podmioty związane ze Strażą Pożarną i pożarnictwem,
- 2) podmioty związane z kościołem rzymskokatolickim (m.in. parafie, diecezje, a także ośrodki Caritas),
- 3) instytucje edukacyjne lub działające na rzecz edukacji (m.in. przedszkola i szkoły lokalne, w tym kształcące przyszłych leśników, rady rodziców, odpowiednie stowarzyszenia i fundacje) a także
- 4) podmioty zajmujące się działalnością charytatywną i dobroczynnością (różnorodne lokalne oraz ogólnopolskie stowarzyszenia i fundacje), i wreszcie
- 5) organizacje i podmioty związane z leśnictwem i bezpośrednio z Lasami Państwowymi (w tym m.in. fundacje działające na rzecz leśników i LP, kluby leśników, związki zawodowe czy regionalne dyrekcje lasów państwowych).

1. Największą łącznie kwotę darowizn (ok. 1,9 mln zł) przekazanych w latach 2012-2017 przez badane nadleśnictwa otrzymały podmioty związane z pożarnictwem. Analiza sprawozdań nadesłanych przez poszczególne nadleśnictwa pozwala stwierdzić, że dotacje na rzecz przede wszystkim lokalnych jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej stanowiły stałą pozycję na liście corocznych beneficjentów dotacji ze strony jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych. Każde badane nadleśnictwo przekazywało środki finansowe na rzecz podmiotów związanych z pożarnictwem. Przy tym prócz lokalnych OSP, wśród wspieranych przez LP podmiotów związanych z pożarnictwem można wyróżnić m.in. Państwową Straż Pożarną (w tym komendy powiatowe i wojewódzkie) oraz na Fundację CzaDzik działającą na rzecz poprawy bezpieczeństwa strażaków.

2. W drugiej kolejności, pod względem wysokości przekazywanych w badanych okresie środków znajdują się struktury związane z kościołem rzymskokatolickim. Wraz z organizacjami działającymi w ramach Caritas otrzymały one ponad 1,4 mln zł w ramach darowizn. Przy czym, spośród omawianych nadleśnictw jedynie trzy nie wykazały przekazywania dotacji na instytucję Kościoła, ani na Caritas, można więc stwierdzić, że jest to jedna ze stałych pozycji na listach dotacji.

Najczęściej darowizny przekazywano na rzecz lokalnych parafii, zarówno wiejskich, jak miejskich w zależności od lokalizacji danego nadleśnictwa. Ponadto, wśród wspieranych podmiotów znalazły się m.in. lokalne klasztory i zgromadzenia zakonne, diecezje, ośrodki Akcji Katolickiej, parafialne zespoły Caritas, stowarzyszenia katolickie, sanktuaria oraz wyższe seminaria duchowne.

3. Trzecim pod względem wielkości przekazywanych środków typem podmiotów są w tej grupie różnorodne instytucje edukacyjne oraz ngo'sy działające na rzecz edukacji. Badane nadleśnictwa wspierały nie tylko lokalne szkoły, placówki przedszkolne oraz specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze i rady rodziców, ale również stowarzyszenia działające na rzecz lokalnego szkolnictwa oraz fundacje aktywne na rzecz wspierania edukacji. Znaczącą część podmiotów wspieranych przez Lasy Państwowe stanowią placówki oświatowe związane z leśnictwem (technika leśne, zespoły szkół leśnych), oraz organizacje pozarządowe wspierające ich działalność (jak np. dotacje dla Stowarzyszenia Pro Scholae działającego na rzecz Zespołu Szkół Leśnych w Tucholi).

4. Kolejną, czwartą pod względem wielkości grupą podmiotów, którym badane nadleśnictwa przekazywały darowizny były organizacje, które na potrzeby tej analizy wyodrębniono jako charytatywne i dobroczynne, a także zajmujące się działaniami na rzecz ochrony zdrowia (łącznie kwota ok. 1 mln 140 tys. zł w latach 2012-17). Jest to bardzo liczna i zróżnicowana grupa podmiotów. Znajdują się wśród niej m.in. fundacje i stowarzyszenia działające na rzecz dzieci, osób niepełnosprawnych, hospicja jak również oddziały Polskiego Czerwonego Krzyża oraz ośrodki zdrowia. Znajdują się wśród nich również wpłaty na rzecz Fundacji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Natomiast fundacje działające na rzecz leśników ujęto w następnej grupie podmiotów związanych ze środowiskiem "leśnym".

5. Organizacje związane ze środowiskiem "leśnym" są kolejną znaczącą grupą beneficjentów darowizn pochodzących od badanych nadleśnictw. Do najczęściej wspieranych w tej grupie należy Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa, organizacja branżowa skupiająca osoby związane z gospodarką leśną, będąca jednocześnie jednym z najbardziej znaczących indywidualnych odbiorców pomocy finansowej ze strony niemal wszystkich badanych jednostek organizacyjnych PGL LP (zidentyfikowano przekazanie przez nadleśnictwa na potrzeby SITLiD ok. 340,6 tys. zł). Dotacje przekazywano również działającym lokalnie stowarzyszeniom, w których chętnie działają leśnicy - na przykład Stowarzyszenie Spychowskie Bractwo Strzeleckie było wspierane przez omawiane nadleśnictwa przede wszystkim z terenu RLDP Olsztyn (kwotą co najmniej 26,2 tys. zł)<sup>3</sup>.

Nadleśnictwa wspierały także organizacje pozarządowe działające na rzecz środowiska leśników, tj. Fundację Pomoc Leśnikom w Krośnie, Fundację Pomocy Leśnikom i Ich Rodzinom, a także Stowarzyszenie Borrelia w Świerklańcu, którego celem jest pomoc środowisku "leśnemu" w związku z chorobą zawodową leśników - boreliozą.

Do podmiotów "leśnej" grupy zaliczono również organizacje pozarządowe zdecydowanie wspierające stanowisko Lasów Państwowych. I tak, ponad połowa badanych nadleśnictw wsparła na przestrzeni ostatnich sześciu lat Stowarzyszenie SANTA Obrona Puszczy Białowieskiej (łącznie kwotą ok. 28 tys. zł) bądź też Stowarzyszenie Ruch Obrony Lasów Polskich (łącznie kwotą ok. 33 tys. zł), których działalność wspierała postępowanie i stanowisko LP na przykład w sprawie kontrowersyjnej wycinki prowadzonej niedawno na terenie Puszczy Białowieskiej.

Oczywiście, w powyższej grupie zebrano szereg organizacji, które udało się zidentyfikować, jako bezpośrednio związane z leśnictwem, działające na jego rzecz lub skupiające leśników. Szereg wspieranych organizacji, w których leśnicy lub leśnictwo odgrywają niezwykle istotną rolę znalazło się w grupach związanych m.in. z edukacją (szkoły leśne), uczelniami wyższymi oraz myślistwem i łowiectwem.

Zdecydowanie wyróżniającą się grupą beneficjentów są uczelnie wyższe. Nadleśnictwa przekazywały darowizny przede wszystkim na rzecz kilku uniwersytetów przyrodniczych, na których funkcjonują wydziały kształcące na kierunkach związanych z leśnictwem. Niemal wszystkie omawiane jednostki LP (41 nadleśnictw) wsparły jeden z wymienionych uniwersytetów: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie. Zidentyfikowano łączną kwotę ok. 387 tys., którą nadleśnictwa przekazały na rzecz ww. uniwersytetów (finansując m.in. działalność kół naukowych leśników). Prócz tego donacje były przekazywane na rzecz stowarzyszeń zrzeszających absolwentów danej uczelni. Należy dodać, że darowizny były przekazywane również na rzecz innych uczelni wyższych (np. Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Uniwersytetu Gdańskiego<sup>4</sup>, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Politechniki Białostockiej i Politechniki Gdańskiej), a także na rzecz związanych z

---

<sup>3</sup> Zidentyfikowane również dwie darowizny z terenu: RDLP Krosno oraz RDLP Białystok

<sup>4</sup> Zidentyfikowano kwotę 24,1 tys. zł przekazanych na rzecz Uniwersytetu Gdańskiego przez nadleśnictwa Gdańsk i Kolbudy

uniwersytetami fundacji i stowarzyszeń. Incydentalnie dofinansowano również towarzystwa naukowe oraz jednostki badawcze.

### **Lokalny lub regionalny wymiar działalności dotacyjnej**

Można zauważyć, iż te spośród analizowanych nadleśnictw, które prowadzą działalność na terenach zamieszkiwanych przez mniejszości etniczne lub wyznaniowe przekazywały darowizny organizacjom związanym z tymi społecznościami. Przykładowo, w sprawozdaniach nadesłanych przez nadleśnictwa z Podlasia, Podkarpacia z regionu warmińsko-mazurskiego czy z małopolskiego nadleśnictwa Gorlice pojawiają się pojedyncze kwoty przekazywane np. parafiom prawosławnym, stowarzyszeniom mniejszości narodowych (np. Związkowi Ukraińców w Polsce, Zjednoczeniu Łemków, Nidzickiemu Stowarzyszeniu Mniejszości Niemieckiej) bądź też związanym z obecnymi na danym terenie mniejszościami organizacjom społeczno-kulturalnym jak Fundacja Regionalne Centrum Kultury Tatarów Polskich „Asman” czy Towarzystwo na Rzecz Rozwoju Muzeum Kultury Łemkowskiej.

Jednocześnie, pomorskie nadleśnictwa wykazują wspieranie działalności Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, organizacji działającej na rzecz regionu i kultywującej lokalną tożsamość oraz tradycje.

Z drugiej strony, wśród beneficjentów działalności dotacyjnej Lasów można wskazać organizacje działające na rzecz Polaków zagranicą, również te znajdujące się poza granicami Polski (jak na przykład wspieranie Związku Polaków na Łotwie, Związku Polaków na Litwie, Polskiej Autonomii Kulturalnej w Irkucku czy polskiego gimnazjum w Rezekne na Łotwie).

Ponadto w analizowanej grupie zaobserwowano, iż niektóre nadleśnictwa znajdujące się na terenach przygranicznych przekazywały środki dla Straży Granicznej lub dla organizacji związanych ze strażą graniczną. Tak, znajdujące się na obszarze Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Gdańsku Nadleśnictwa Elbląg i Kolbudy przekazały 14 tys. zł dla Straży Granicznej, Baligród i Bircza z terenów RLDP Krosno – 10 tys. oraz Czarna Białostocka, Czerwony Dwór i Dojlidy położone na obszarze podlegającym Regionalnej Dyrekcji LP w Białymstoku łącznie 19,5 tys. zł w latach 2012-2017.

Również działając lokalnie, nadleśnictwa znajdujące się na terenach górskich wspierały Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, w tym ratowników z Bieszczadzkiej Grupy GOPR (nadleśnictwa z terenu RDLP Krosno). Nadleśnictwo Spała przekazywało środki finansowe na wsparcie działalności WOPR.

Natomiast inną, liczną i zauważalną, choć jednocześnie bardzo zróżnicowaną grupą odbiorców leśnych darowizn jest kilkaset podmiotów związanych z samorządami lokalnymi m.in. sołectwa, gminy, powiaty, a także miasta. Grupa ta obejmuje także liczne organizacje pozarządowe związane z rozwojem lokalnym i regionalnym, stowarzyszenia miłośników danego regionu, lokalne centra i ośrodki kultury oraz muzea, lokalne oddziały PTTK często także gminne ośrodki sportu, turystyki i rekreacji, oraz wiele innych.

## **Darowizny dla organizacji związanych z łowiectwem i myślistwem, policją, wojskiem, strzelectwem, sprawami kombatantów oraz działalnością „patriotyczną”**

Wśród analizowanych odbiorców darowizn zidentyfikowano również liczne organizacje związane z łowiectwem i myślistwem. Należą do nich Polski Związek Łowiecki, Pomorskie Towarzystwo Miłośników Muzyki i Kultury Łowieckiej (odbiorca darowizn od nadleśnictw z północnych części kraju), lokalne koła łowieckie, kluby strzelectwa myśliwskiego (np. dla Klubu Strzelectwa Myśliwskiego „Leśnik” w Olsztynie, zidentyfikowano darowizny na kwotę co najmniej 27 tys. zł). Wspierane były lokalne stowarzyszenia miłośników myślistwa, jak np. Stowarzyszenie św. Huberta w Rzeszowie, a także wojskowe koła łowieckie oraz zespoły sygnalistów myśliwskich (najczęściej pojawiał się wśród nich Zespół Sygnalistów Myśliwskich AKTEON). W latach 2012-17 organizacje związane z myślistwem otrzymały od analizowanych nadleśnictw co ok. 160 tys. zł w formie darowizn (najwyższa zidentyfikowana jednorazowa dotacja wyniosła 10 tys. zł i została przekazana w 2017 r. przez Nadleśnictwo Dojlidy z RDLP Białystok Kołu Łowieckiemu św. Huberta w Sadownem).

Inną grupą organizacji wspieranych przez analizowane przez FDP jednostki organizacyjne LP były te związane policją i wojskiem. Znaczna liczba nadleśnictw przekazywała darowizny bezpośrednio na rzecz policji, a niekiedy również na organizacje związane z policją. Łącznie zidentyfikowano ok. 225 tys. zł przekazanych policji. Na kwotę tę składają się również pojedyncze znacznie większe sumy - przykładowo Nadleśnictwo Spała niemal corocznie (bez wpłaty w 2015 r.) przekazywało policji donację w wysokości 7 tys. zł lub 12,5 tys. zł (trzykrotnie), natomiast Nadleśnictwa Baligród i Gubin wspierały policję w każdym z badanych lat<sup>5</sup>. Oczywiście w bazie opracowanych darowizn znajdują się również nadleśnictwa, które w trakcie badanego okresu nie przekazały na policję ani złotówki.

W tym miejscu wypada również wspomnieć o incydentalnych darowiznach na rzecz więziennictwa - na przykład Nadleśnictwo Bardo Śląskie przekazało w 2014 r. darowiznę w wys. 1000 zł na rzecz Zakładu Karnego, natomiast w tym samym roku Nadleśnictwo Olsztyn przełało kwotę 3600 zł na rzecz Aresztu Śledczego w Olsztynie.

Kolejną wyrazistą grupą organizacji, którą można wyodrębnić wśród wspieranych przez omawiane nadleśnictwa są podmioty związane z wojskowością, obronnością, a także organizacje strzeleckie i kombatanckie.

Nadleśnictwa na terenie RDLP Białystok przekazywały niemal corocznie kwoty na rzecz Stowarzyszenia Przyjaciół 18 Pułku Rozpoznawczego w Białymstoku (Czarna Białostocka, Dojlidy, łącznie ok. 24 tys. zł) oraz na rzecz Związku Żołnierzy Wojska Polskiego (Dojlidy, łącznie ok. 11 tys. zł). Również niektóre nadleśnictwa z terenu RDLP Krosno wspierały tego typu

---

<sup>5</sup> Przekazując odpowiednio: Ndl. Baligród w 2012 r. - 4 000 zł, 2013 r. - 3 000 zł, 2014 r. - 7 000 zł, 2015 r. - 4 000, 2016 r. - 3 890 zł, 2017 r. - 1 500 zł, natomiast Ndl. Gubin w 2012 r. - 8 000 zł, 2013 r. - 11 000 zł, 2014 r. - 15 000 zł, 2015 r. - 5 000 zł, 2016 r. - 10 000 zł, 2017 r. - 5 000 zł.

organizacje, jak np. Nadleśnictwo Lesko, które przekazywało dotacje dla Związku Żołnierzy Wojska Polskiego, Związku Weteranów i Rezerwistów WP, pewne kwoty przekazywały również nadleśnictwa Bircza oraz Rymanów.

Nadleśnictwa przekazywały również w mniejszym zakresie darowizny innym organizacjom związanym z obronnością (Liga Obrony Kraju) oraz organizacjom strzeleckim.

Jednocześnie wspierano różne organizacje kombatanckie takie jak: Niezależny Światowy Związek Żołnierzy AK, Światowy Związek Żołnierzy AK, Podlaskie Stowarzyszenie Pomocy Zesłańców Sybiru, Związek Żołnierzy NSZ Okręg Mazowiecki, Związek Dzieci Wojny, Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych w Przemyślu, Związek Legionistów Polskich, Związek Powstańców Warszawskich, Związek Sybiraków oraz Związek Więźniów Politycznych w Radomiu. Darowizny przekazywano również na rzecz stowarzyszeń Rodziny Katyńskiej oraz Rodziny Piaśnickiej.

Do osobnej, niewielkiej i dość różnorodnej grupy podmiotów wspieranych przez część badanych nadleśnictw należy zaliczyć organizacje, których profil można określić, jako „patriotyczne”, choć też niekiedy nawet prawdopodobnie tzw. „narodowe”. Wśród nich można wskazać takie podmioty, jak Fundacja Obowiązek Polski (wsparta przez Nadleśnictwo Dojlidy kwotą 6000 zł w 2017 r.), Fundacja „Osądź mnie Boże...” im. ks. Władysława Gurgacza (wsparta przez nadleśnictwa Nawojowa i Piwniczna kwotą 2600 zł w 2017 r.), Stowarzyszenie Historyczne im Danuty Śledzikówny „Inki” (Nadleśnictwo Dojlidy kwotą 1000 zł w 2017 r.) czy Towarzystwo Ratowania Dziedzictwa Kulturowego Kresów Dawnych i Obecnych „Ojcowizna” (wsparte przez Nadleśnictwo Czerwony Dwór kwotą 2300 zł w 2014 r.). Wspierano również grupy rekonstrukcji historycznej (np. Nadleśnictwo Dojlidy w 2015 r. wsparło kwotą 1500 zł Szwadron Kawalerii im. 10 Pułku Ułanów Litewskich).

### **Darowizny dla organizacji związanych z ochroną przyrody oraz działających na rzecz zwierząt**

Inną wyróżnioną grupą organizacji, którym omawiane nadleśnictwa przekazywały wsparcie był szereg organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony przyrody oraz na rzecz zwierząt. Nadleśnictwa wspierały organizacje działające na swoim terenie lub regionie, np. Nadleśnictwo Chojnów przekazało w latach 2012 - 2017 9 tys. zł na rzecz Stowarzyszenia Stołeczne Towarzystwo Ochrony Ptaków, wspierało również Mazowiecko-Świętokrzyskie Towarzystwo Ornitologiczne, a cztery nadleśnictwa z RDLP Olsztyn przekazały w tym okresie 60 tys. zł Stowarzyszeniu Przyrodniczemu „Puszcza Ramucka”. Natomiast przede wszystkim podkarpackie nadleśnictwa z badanej grupy podarowały Ośrodkowi Rehabilitacji Zwierząt Chronionych w Przemyślu kwotę co najmniej 45,7 tys. zł. Wśród ogólnopolskich organizacji związanych z ochroną przyrody, które otrzymały środki finansowe można wskazać m.in. Ligę Ochrony Przyrody, Polskie Towarzystwo Botaniczne, Klub Gaja, Polski Klub Ekologiczny, Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „SALAMANDRA” w Poznaniu oraz Komitet Ochrony Orłów.

### **Darowizny - inne podmioty**



Znaczna grupa beneficjentów pomocy finansowej ze strony jednostek organizacyjnych LP nie daje się łatwo zaszeregować. Wśród nich można wskazać takie podmioty jak Polski Związek Filatelistów wspierany przez grupę podkarpackich nadleśnictw. W omawianym okresie niemal każde z omawianych nadleśnictw RDLP Krosno przekazało choć raz dotację dla tej organizacji, finansując ją łączną kwotą 15,6 tys. Zł. Finansowano także podmioty zajmujące się działalnością artystyczną, stowarzyszenia hobbystyczne (automobilkluby, wędkarskie). Liczne wpłaty (przede wszystkim nadleśnictwa RDLP Gdańsk) zostały przekazane Fundacji Romualda Koperskiego (na kwotę co najmniej ok. 25 tys. zł), która zajmowała się poprawą wizerunku Polski w Rosji i Rosji w Polsce. Niekiedy nadleśnictwa z zupełnie różnych części Polski finansowały dany podmiot, jak w przypadku Polskiego Stowarzyszenia Estradowego „POLEST”, któremu darowizny przekazywały jednostki z terenu RDLP Krosno, Kraków, Wrocław oraz Szczecin.

### **Na co przyznawane są darowizny**

Nadleśnictwa nadesłały w zdecydowanej większości jedynie informacje dotyczące nazwy beneficjenta, kwoty darowizny oraz roku jej przekazania. W związku z tym analiza nie mogła objąć zbadania, co konkretnie finansowały środki Lasów Państwowych.

Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze posiada jednak zestawienie darowizn kilku nadleśnictw z terenu RDLP w Białymstoku, które zawierają zwięzłe opisy celu, na który była przeznaczona kwota danej darowizny.

### **Nadleśnictwo Hajnówka (lata 2014-2015)**

Przegląd odbiorców pomocy finansowej Nadleśnictwa Hajnówka prezentuje zestaw celów „społecznie użytecznych”, preferowanych przez to nadleśnictwo. Warto zauważyć, że lista odbiorców przypomina główne typy beneficjentów, które zostały zidentyfikowane i wyodrębnione powyżej dla 43 innych nadleśnictw - znajdują się na niej m.in. podmioty związane z Kościołem, pożarnictwem, z działalnością charytatywną, edukacją, środowiskiem leśnym, myśliwskich, samorządem lokalnym, organizacje wspierające działalność Lasów Państwowych i patriotyczne.

Wśród darowizn znalazły się przekazy środków na rzecz parafii rzymskokatolickich. Na przykład darowizna 2000 zł przekazana przez Nadleśnictwo Hajnówka w 2014 r. na rzecz Parafii Rzymskokatolickiej św. o. Pio w Węgrowie dotyczyła „organizacji VI Hubertusa Węgrowskiego w ramach obchodów związanych ze świętem leśników i myśliwych”, natomiast w 2015 r. Darowizna 1000 zł wsparła organizację koncertu pt. „Pieśni Myśliwskie”. Donacja w wysokości 3000 zł dla Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. Cyryla i Metodego miała na celu współfinansowanie przez Nadleśnictwo Hajnówka w 2014 r. „budowy głównego ołtarza w kościele”. Celem darowizny w 1200 zł przekazanej w 2015 r. Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Hajnówce było „prowadzenie działalności edukacyjnej wśród parafian”. Spośród innych organizacji związanych z Kościołem Nadleśnictwo Hajnówka wsparło Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Diecezji Drohiczyńskiej przeznaczając w 2014 r. 3000 zł na „działalność statutową KSM, organizację ferii, zbiórkę żywności i przygotowanie paczek najuboższym”, a w 2015 r.

dotując Caritas Diecezji Drohiczyńskiej wpłatą 1500 zł. na rzecz „doposażenia oraz wsparcia działania świetlic socjoterapeutycznych prowadzonych przez Caritas”. Innym przykładem finansowania działalności charytatywnej, niezwiązanej bezpośrednio z Kościołem, jest darowizna 500 zł dla Gminy Dubicze Cerkiewne na „organizację Wieczery Wigilijnej osobom samotnym, opuszczonym z terenu gminy”.

W zestawieniu darowizn Nadleśnictwa Hajnówka znalazły się również wpłaty na rzecz Ochotniczej Straży Pożarnej - np. Zarząd OSP w Dubiczach Cerkiewnych otrzymał w 2015 r. 900 zł w celu „zakupu rozstawianego pojemnika wody o pojemności 900 litrów”.

Zgodnie z zidentyfikowanymi powyżej typami organizacji wspieranych przez LP na liście znalazły się różne lokalne placówki edukacyjne np. kwotą 2000 zł w 2015 r. na rzecz Dyrekcji Technikum Leśnego w Białowieży w celu „dofinansowania działalności statutowej szkoły, tj. zakup pomocy dydaktycznych, sprzętu sportowego, materiałów reklamujących szkołę”. Przekazano również darowiznę 1000 zł na rzecz polskiej szkoły na Litwie w celu wsparcia „działalności statutowej szkoły, pozalekcyjnej, dożywiania dzieci, udziału w konkursach i olimpiadach szkolnych”.

Przekazanie 500 zł Towarzystwu Przyjaciół Lasu w Warszawie miało wesprzeć organizację obchodów Dni Lasu 2015. Wśród darowizn znalazła się również donacja dla Fundacji Pomoc Leśnikom w Krośnie, która została wsparta kwotą 1000 zł w celu „udzielenia pomocy finansowej, rzeczowej i organizacyjnej pracownikom PGL LP, członkom ich rodzin oraz byłym pracownikom”.

Nadleśnictwo Hajnówka wspierało także w latach 2014-2015 działalność lokalnych kół łowieckich - w 2015 r. dla Koła Łowieckiego „Dzik” w Czeremsze sfinansowano kwotą 2000 zł „zakup chłodni do przetrzymywania tusz dzików”, dla Koła Łowieckiego „Żubr” w Hajnówce kwotą 2000 zł wsparto „działania zmierzające zapobieganiu chorobie Afrykańskiego Pomoru Świń oraz cele edukacyjne”.

Środki finansowe Nadleśnictwo Hajnówka przekazywało również środki na cele związane z lokalną kulturą np. 1000 zł na „publikację książki oraz rzeźby Włodzimierza Muśko” przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Hajnówce, na „organizację Jubileuszowego XX Festiwalu Wielu Kultur i Narodów „Z wiejskiego podwórka”„.

Finansowano również działalność lokalnych stowarzyszeń związanych z krzewieniem określonych postaw patriotycznych, w 2015 r. przekazując 3000 zł Zarządowi Stowarzyszenia Historycznego im. Danuty Śledzikówny „Inki” w Hajnówce w celu wsparcia „budowy pomnika smoleńsko-katyńskiego”.

Innym przykładem finansowania działalności zmierzającej do upamiętniania historii jest wsparcie finansowe przekazane Zarządowi Głównemu Związku Powstańców Warszawskich w Warszawie w 2014 r. w kwocie 1000 zł na rzecz „organizacji obchodów 70. Rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego”, czy też Gminnemu Ośrodkowi Kultury, Sportu i Rekreacji w Dubiczach Cerkiewnych w 2014 r. w kwocie 2000 zł w celu „budowy nagrobków i krzyża w celu upamiętnienia

miejsca pochówku żołnierzy polskich poległych w Kampanii Wrześniowej w miejscowości Starzyna”.

### **Pozafinansowe formy wsparcia**

Zestawienia, którymi dysponuje Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze wskazują, że prócz finansowania różnorodnych organizacji i podmiotów jednostki Lasów Państwowych wspierają ich działalność na inne sposoby. Na przykład przedstawiając współpracę z organizacjami pozarządowymi wymieniają takie jej formy: wspólne szkolenia, udostępnianie terenu, teksty w publikacjach, pomoc w organizacji zawodów, współpracę merytoryczną, wymianę informacji, spotkania i pogadanki, opiekę merytoryczną i opiniotwórczą, partnerstwo oraz przekazanie materiałów edukacyjnych.

### **H. Rekomendacje:**

**Analiza identyfikuje najważniejszych odbiorców pomocy finansowej przekazywanej w latach 2012 - 2017 przez wybrane jednostki organizacyjne LP podmiotom zewnętrznym. Nie jest to, jak już wykazano analiza pełna, nie obejmuje wszystkich nadleśnictw. Pozwala spojrzeć na pewien aspekt współpracy LP z otoczeniem społecznym - tym lokalnym oraz tym na skalę kraju. Badane nadleśnictwa z jednej strony koncentrują się na wspieraniu działalności podmiotów działających w najbliższym otoczeniu, z drugiej strony wiele z nich przekazuje darowizny organizacjom i podmiotom funkcjonującym w skali całego kraju bądź też znajdującym się w zupełnie innym regionie.**

**Analiza tej próby składającej się z o 10% nadleśnictw wskazuje, iż dzięki tym środkom wspieranych jest szereg różnorodnych inicjatyw oraz znaczna liczba organizacji, tak zupełnie lokalnych, jak i ogólnokrajowych. Jednocześnie po zbadaniu sposobu udzielania darowizn przez LP (nadleśnictwa – duża dowolności, uznaniowość, swoboda w wyborze odbiorców pomocy), po szczegółowej analizie organizacji, podmiotów będących odbiorcami pomocy finansowej rodzą się poważne wątpliwości dotyczące przejrzystości/transparentności udzielania tej pomocy. LP są przedsiębiorstwem państwowym, i być może warto dokonać analizy wszystkich darowizn udzielanych w skali całego kraju przez jednostki organizacyjne LP, aby sprawdzić, czy prawdziwa jest hipoteza, że LP wspierają częściej organizacje/podmioty sobie przychylnie. Być może warto pokusić się o przygotowanie wytycznych, które w jasny sposób zawierałyby wskazówki dla LP (jednostek organizacyjnych), w których minimalizowane byłoby ryzyko wystąpienia konfliktu interesów, uznaniowości przyznawania pomocy finansowej, finansowania podmiotów bezpośrednio związanych z LP.**

## **2. Gospodarka nieruchomościami Lasów Państwowych sprzedawanymi na podstawie art. 40a Ustawy o lasach z 1991 r.**

Raport Najwyższej Izby Kontroli z 2015 r. z wynikami kontroli przeprowadzonej w odniesieniu do gospodarki finansowej Lasów Państwowych zawiera wśród ważniejszych rezultatów kontroli informację, iż „PGL LP wykazywało straty na działalności socjalno-bytowej, co było powodowane stratami na sprzedaży mieszkań pracownikom i byłym pracownikom PGL LP z bonifikatą sięgającą 95%”<sup>6</sup>. Według informacji przedstawionych wówczas przez NIK Lasy Państwowe w latach 2011-2013 zrealizowały ponad 2100 transakcji sprzedaży, w ramach których stratę poniosły w 2/3 przypadków - na łączną kwotę 42,3 mln zł (per saldo strata wyniosła 32,7 mln zł), przede wszystkim w rezultacie sprzedaży nieruchomości z ww. bonifikatą<sup>7</sup>. Lasy Państwowe posiadają znaczny zasób nieruchomości, które również w kolejnych latach (zarówno nieruchomości zasiedlone, jak i niezasiedlone, lokale mieszkaniowe, budynki mieszkalne) były wystawiane na sprzedaż, zgodnie z polityką LP utrzymywania tylko tej części infrastruktury, „która jest niezbędna do dalszego funkcjonowania i właściwego prowadzenia gospodarki leśnej”. Na przykład według danych LP z 2015 r. największa skala zjawiska sprzedaży lokali mieszkalnych miała miejsce w latach 2000 - 2005 i w latach 2010-2014, przy czym w latach 2008-2014 Dyrektor Generalny LP wyraził 5918 zgód na zbycie lokali mieszkalnych<sup>8</sup>. Ogółem w latach 1997-2014 sprzedano 39597 lokali mieszkalnych, z czego 99% zgodnie z art. 40a Ustawy o lasach (najwięcej w latach 2002-2004, ponad 20 tys. lokali). Jednocześnie zgodnie z zawartymi w dokumentach strategicznych LP, datowanymi na 2015 r., prognozami w latach 2012-2017 sprzedano i planowano do sprzedaży znaczne liczby lokali mieszkalnych (ponad 5 tysięcy mieszkań), w latach późniejszych, po 2017 r. sprzedaż miała mieć już mniejszą skalę<sup>9</sup>.

W związku z tymi ustaleniami, szeroką skalą zjawiska, a także z prowadzonymi działaniami strażniczymi FDP zwróciła się do wybranych jednostek LP z wnioskami o udostępnienie informacji publicznej na temat sprzedaży nieruchomości z bonifikatą. Wnioski zostały wysłane m.in. do wszystkich 17 regionalnych dyrekcji LP, jednak w zdecydowanej większości przypadków nie udało się uzyskać odpowiedzi. Regionalne dyrekcje wskazywały na przykład w odpowiedziach, że nie posiadają tego typu zbiorczych informacji.

### **A. Mechanizm sprzedaży nieruchomości przez Lasy Państwowe - krótki opis**

Art. 40a Ustawy o lasach przyznaje LP prawo sprzedaży nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi i samodzielnych lokali mieszkalnych oraz gruntów z budynkami mieszkalnymi w budowie, nieprzydatnych LP. Sprzedaż odbywa się w trybie określonym

---

<sup>6</sup> *Gospodarka finansowa Lasów Państwowych*, Najwyższa Izba Kontroli, s. 37

<sup>7</sup> j.w.

<sup>8</sup> „Stan obecny zasobów mieszkaniowych PGL LP. Materiały uzupełniające do wytycznych w sprawie zaktualizowanej Polityki Mieszkaniowej”, Załącznik nr 2 do Zarządzenia Dyrektora Generalnego LP nr 48 z dnia 19 czerwca 2015 r., str 8

<sup>9</sup> j.w. str 9

rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych zasad i trybu sprzedaży lokali i gruntów z budynkami mieszkalnymi w budowie oraz kryteriów kwalifikowania ich jako nieprzydatne Lasom Państwowym, a także trybu przeprowadzania przetargu ograniczonego z dnia 1 października 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 1206). Natomiast, zgodnie z zapisami art. 40a ust. 2 Ustawy o lasach, ustalenie ceny nieruchomości przy sprzedaży następuje na zasadach określonych w przepisach o gospodarce nieruchomościami. Przy czym, według informacji uzyskanych przez Fundację z nadleśnictw (np. wg pisma z Nadleśnictwa Kołaczyce z maja 2018 r.), wyceny nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży sporządzane są przez rzeczoznawcę majątkowego.

Szczególnym trybem sprzedaży nieruchomości zakwalifikowanych jako nieprzydatne LP jest przetarg ograniczony, organizowany w trybie pisemnym, w którym udział mogą brać osoby (tj. pracownicy i byli pracownicy LP), które złożyły w tym celu i odpowiednim terminie pisemny wniosek z zamiarem nabycia tego typu nieruchomości.

Ww. rozporządzenie Ministra Środowiska określa szczegółowo, kryteria kwalifikowania lokali i gruntów z budynkami mieszkalnymi w budowie do kategorii nieprzydatnych LP.

Par. 7 ust. 1 ww. rozporządzenia stwierdza, iż „lokale mogą być kwalifikowane jako nieprzydatne Lasom Państwowym, jeżeli:

1) wpływy z ich wynajmu są niższe od kosztów ponoszonych przez Lasy Państwowe na ich utrzymanie, na które składają się w szczególności:

- a) podatek od nieruchomości,
- b) koszty utrzymania pracowników administracji i dozoru technicznego,
- c) koszty utrzymania należytego stanu technicznego nieruchomości,
- d) koszty utrzymania terenu, pomieszczeń i urządzeń wspólnego użytkowania, w szczególności: windy, anteny zbiorczej, domofonu i zieleni otaczającej budynek,
- e) koszty konserwacji lokalu obciążające Lasy Państwowe,
- f) koszty obowiązkowego ubezpieczenia lokalu,
- g) 33% kosztu koniecznego remontu, wynikającego z przeglądu technicznego, albo 20% kosztu adaptacji lokalu do innych celów,
- h) koszty amortyzacji;

2) stanowią lokale wolne (pustostany).”

Natomiast ust. 2. wskazuje, iż „grunty z budynkami mieszkalnymi w budowie mogą być kwalifikowane jako nieprzydatne Lasom Państwowym, jeżeli w szczególności:

- 1) brak jest środków finansowych na dokończenie inwestycji i nie istnieje możliwość ich uzyskania;
- 2) ustała przyczyna, dla której rozpoczęto budowę, a dokończenie budowy z przeznaczeniem na inne cele jest ekonomicznie nieuzasadnione.”

Jednocześnie przywilejem pracowników i byłych pracowników LP (posiadających co najmniej trzyletni okres zatrudnienia w LP, z wyjątkiem osób, z którymi stosunek pracy rozwiązany został bez wypowiedzenia z winy pracownika), zapisanym w art. 40a ustawy o lasach jest pierwszeństwo nabycia lokali, których są najemcami, i w których mieszkają. Nabycie lokali

dokonywane jest na preferencyjnych warunkach, o czym świadczy m.in. fakt, iż obniżenie ceny lokalu może wynieść nawet 95% ceny ustalonej przez rzeczoznawcę. Co więcej, jeżeli osobą uprawnioną jest emeryt lub rencista, cena nabycia lokalu ustalona jest zgodnie z zapisami ww. ustawy na 5% jego wartości (zgodnie z art 40a ust. 4 ustawy o lasach). Warto zauważyć, że uprawnienia do bonifikaty, zgodnie z ustawą przysługują również osobom bliskim, pozostałym po pracownikach, które w dniu śmierci zamieszkiwały razem z nimi.

Zgodnie z ww. ustawą (art 40a ust. 8) „wykazy lokali oraz gruntów z budynkami mieszkalnymi w budowie przeznaczonych do sprzedaży sporządzają dyrektorzy regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych. Wykazy są przedmiotem opinii związków zawodowych. Sprzedaż może być dokonana po zatwierdzeniu wykazu przez Dyrektora Generalnego i ogłoszeniu wykazu w Biuletynie Informacyjnym Lasów Państwowych oraz w prasie” (przy czym ogłoszeniu w prasie nie podlega wykaz lokali zasiedlonych).

## **B. Cel analizy**

W związku z tymi uregulowaniami, w ramach prowadzonej działalności strażniczej Fundacja postanowiła zbadać skalę prowadzonej przez LP w ostatnich latach sprzedaży nieruchomości, w tym leśniczówek, budynków mieszkalnych i samodzielnych lokali. Informacje na ten temat pozyskiwano dzięki analizie ogólnodostępnych źródeł, tj. z Biuletynu Informacyjnego Lasów Państwowych, a także z zestawień otrzymywanych w trybie zapytań o dostęp do informacji publicznej od wybranych jednostek organizacyjnych LP. Dodać należy, że dane zbiorcze na temat skali sprzedaży nieruchomości nie są publikowane w corocznych sprawozdaniach finansowo-gospodarczych LP. Pewną informację na temat rozmiaru zasobu nieruchomości PGL LP w 2015 r. przynoszą „Wytyczne do Zaktualizowanych Polityk Mieszkaniowych dla jednostek PGL LP na lata 2015 - 2030”<sup>10</sup>, które zawierają informacje, iż na dzień 1 stycznia 2015 r. „w zasobach Lasów Państwowych pozostało nieco ponad 10 tys. lokali mieszkalnych<sup>11</sup>, z czego w 2015 r. 62% ma status mieszkań niezbędnych, nieplanowanych do sprzedaży” (innymi słowy, ponad 3 tys. lokali wciąż mogło potencjalnie zostać sprzedanych).

Poniższa analiza jest więc przeglądem informacji uzyskanych przez FDP na poziomie krajowym, regionalnym oraz na poziomie poszczególnych nadleśnictw. Jej celem jest zwrócenie uwagi społecznej na istotne zachodzące współcześnie zjawiska związane z gospodarowaniem majątkiem publicznym przez LP, odpowiedzialne za zarządzanie znaczną częścią terytorium kraju.

## **C. Sprzedaż nieruchomości przez Lasy Państwowe na terenie kraju**

---

<sup>10</sup> Wprowadzone Zarządzeniem Dyrektora Generalnego nr 48 z 19 czerwca 2015 r.

<sup>11</sup> Wg. stanu na dzień 28 lutego 2015 r. - 10 306 lokali mieszkalnych (str. 2 Wytycznych), z czego 3839 stanowiły „mieszkania zbędne” (str. 3 Wytycznych). Najwięcej mieszkań zbędnych przeznaczonych do sprzedaży znajdowało się na terenie RDLP Katowice (347), Białystok (332) i Szczecin (325).

W Biuletynie Informacyjnym Lasów Państwowych można, zgodnie z ww. rozporządzeniem znaleźć informacje na temat nieruchomości (budynków mieszkalnych oraz lokali) przeznaczonych do sprzedaży przez poszczególne nadleśnictwa. Biuletyn publikowany jest na stronie Lasów co miesiąc, przy czym dla sierpnia i września publikuje się jeden numer biuletynu.

Fundacja postanowiła sprawdzić skalę zjawiska sprzedaży nieruchomości przez LP w 2017 r. oraz w latach poprzednich (od 2012 r.) na podstawie dostępnych danych z BILP.

Dla ubiegłego roku przedstawiała się ona następująco, przy czym dane dotyczą nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży i zatwierdzonych przez Dyrektora Generalnego LP:

- styczeń 2017 – 0
- luty 2017 – 18 (13 budynków mieszkalnych, 5 lokali)
- marzec 2017 – 0
- kwiecień 2017 – 67 (31 budynków mieszkalnych, 36 lokali)
- maj 2017 – 32 (16 budynków mieszkalnych, 16 lokali)
- czerwiec 2017 – 32 (16 budynków mieszkalnych, 16 lokali);
- lipiec 2017 – 0;
- sierpień i wrzesień 2017 – 81 (40 budynków mieszkalnych, 41 lokali);
- październik 2017 – 0;
- listopad 2017 – 70 (26 budynków mieszkalnych, 44 lokale);
- grudzień 2017 – 75 (34 budynki mieszkalne, 41 lokali).

Łącznie: opublikowano informacje na temat 375 nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży (w tej liczbie: 176 budynków mieszkalnych i 199 lokali).

Dalsza analiza informacji zawartych w Biuletynach Informacyjnych LP z poprzednich lat pozwala stwierdzić, że w 2016 r. opublikowano informacje na temat 136 nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży, natomiast w 2015 r. upubliczniono informację na temat ponad 700 nieruchomości. Dla całego okresu lat od 2012 do 2017 zidentyfikowano opublikowanie w BILP informacji na temat ponad 5 tys. nieruchomości<sup>12</sup>.

Prócz danych ewidencyjnych dotyczących poszczególnych nieruchomości w biuletynach zawarte są ich dokładne dane adresowe, a także informacje czy są to pustostany (mniejszość)<sup>13</sup>, czy też budynki lub lokale zasiedlone, oraz bardzo ogólny opis danej nieruchomości. Nieruchomości przeznaczone do sprzedaży opisywane są na przykład takimi słowami: „*budynek mieszkalny, jednorodzinny, zasiedlony wraz z dwoma budynkami gospodarczymi*”, lub jako „*lokal mieszkalny w budynku dwurodzinnym, zasiedlony wraz z garażem*”, czy też na przykład jako „*samodzielny*

---

<sup>12</sup> Dane zebrano na podstawie analizy informacji zamieszczonych w kolejnych egzemplarzach Biuletynu Informacyjnego Lasów Państwowych (lata 2012 - 2017) - <http://www.lasy.gov.pl/pl/pro/publikacje/biuletyn-informacyjny-lasow-panstwowych>

<sup>13</sup> Wg danych ww. „Wytocznych...” liczba lokali mieszkalnych niezasiedlonych (pustostanów) wynosiła 482 lokale na dzień 28 lutego 2015 r. Najwięcej tego typu lokali znajdowało się na terenie RDLP Szczecin (76).

*lokal mieszkalny w budynku czterorodzinnym, pustostan wraz z pomieszczeniem przynależnym w budynku gospodarczym oraz udziałem w kotłowni i ogrodzeniu*". Dzięki wskazaniu szczegółowych adresów, wiele z nieruchomości można łatwo zidentyfikować a nawet obejrzeć z zewnątrz np. za pomocą Google Street View.

Można zatem stwierdzić, że LP rokrocznie sprzedają swoje nieruchomości istniejące zarówno na terenach wiejskich, budynki położone w osadach leśnych, jak również i te znajdujące się w większych miastach, a nawet miastach wojewódzkich. Skalę zjawiska obrazuje fakt, iż na przestrzeni sześciu ostatnich lat (2012-2017) opublikowano informacje o ponad 5 tys. nieruchomościach przeznaczonych do sprzedaży.

Dane w Biuletynach nie zawierają jednak pewnej istotnej informacji na temat kwot wycen nieruchomości, jak również cen ich ostatecznej sprzedaży. Warto w tym celu sięgnąć jednak do ww. dokumentu z 2015 r. pt. „Stan obecny zasobów mieszkaniowych PGL LP. Materiały uzupełniające do wytycznych w sprawie zaktualizowanej Polityki Mieszkaniowej” przygotowanego przez Wydział Infrastruktury PGL LP. Zawarto w nim informację na temat wartości księgowej netto lokali sprzedanych w latach 2012-2014. I tak, średnio na jeden lokal wartość księgowa netto wyniosła w 2012 r. - 20 940,37 zł (łącznie 1633 lokale), w 2013 r. - 25 175,72 zł (łącznie 1146), w 2014 r. - 25 831,86 zł (łącznie 1087).

#### **D. Sprzedaż nieruchomości - perspektywa nadleśnictw**

W 2018 r. FDP udało się uzyskać w trybie wniosków o udostępnienie informacji publicznej bardziej szczegółowe informacje na temat sprzedaży nieruchomości z pięciu podkarpackich nadleśnictw położonych na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie. Dzięki temu uzyskano kwoty wyceny danej nieruchomości przez rzeczoznawcę majątkowego oraz kwoty jej sprzedaży już po zastosowaniu zniżki ustawowej. W dwu przypadkach (Baligród, Krasieczyn) uzyskano również informacje na temat powierzchni danej nieruchomości (tj. liczbę metrów kwadratowych).

Dzięki temu możliwe stało się przeanalizowanie łącznie 66 przypadków sprzedaży nieruchomości, których dokonano na przestrzeni lat 2012-2017 na terenie nadleśnictw: Baligród, Bircza, Krasieczyn, Lutowiska oraz nadleśnictwa Ustrzyki Dolne.

Dla poszczególnych nadleśnictw liczba sprzedanych w tym okresie nieruchomości przedstawia się następująco:

- Nadleśnictwo Baligród: 8 nieruchomości (3 budynki mieszkalne, 5 samodzielnych lokali);
- Nadleśnictwo Bircza: 6 nieruchomości (2 budynki mieszkalne, 4 samodzielne lokale);
- Nadleśnictwo Krasieczyn: 18 nieruchomości (4 budynki mieszkalne, 14 samodzielnych lokali);
- Nadleśnictwo Lutowiska: 25 nieruchomości (9 budynków mieszkalnych, 16 samodzielnych lokali);



- Nadleśnictwo Ustrzyki Dolne: 9 nieruchomości (2 budynki mieszkalne, 7 samodzielnych lokali).

W pierwszej kolejności można zaobserwować, że znaczna część tych nieruchomości (56, tj. 85% ogółu) zostało sprzedanych z zastosowaniem ponad 90% zniżki (55 z co najmniej 95% zniżką) w stosunku do wyceny dokonanej przez rzeczoznawcę, natomiast siedem kolejnych zbyto z udzieleniem co najmniej 45-procentowego upustu.

Najwyżej wyceniana nieruchomość - na kwotę 180 884 zł - została sprzedana z 95-procentowym upustem na terenie Nadleśnictwa Bircza. Był to budynek mieszkalny, którego finalna cena sprzedaży wyniosła 9 044,2 zł.

Wartość 20 budynków mieszkalnych wyceniono w kwotach od 47 194 zł do 180 884 zł, natomiast 46 samodzielnych lokali: od 9 541 zł do 176 400 zł.

Cena sprzedaży budynku mieszkalnego (sprzedawanego często wraz z działką i przynależnymi budynkami gospodarczymi) wahała się od 114 660 zł do 2 359,70 zł. W przypadku samodzielnych lokali ceny sprzedaży kształtowały się od 51 669,2 zł do 1212,30 zł.

#### **E. Sprzedaż nieruchomości przez Lasy Państwowe - w świetle danych zbiorczych pozyskanych z jednej regionalnej dyrekcji (RDLP Krosno)**

Można także podjąć próbę spojrzenia na temat sprzedaży nieruchomości z poziomu jednej z regionalnych dyrekcji LP. Pozwoli na to fakt, iż FDP uzyskała w 2017 r. zestawienie nieruchomości sprzedanych z ustawową zniżką dla całego obszaru RDLP w Krośnie. Obejmuje ono dane za okres od 2012 r. do 31 sierpnia 2017 r. i chociaż zawiera jedynie informacje na temat rodzaju nieruchomości (budynek mieszkalny/samodzielny lokal), ogólnego miejsca lokalizacji nieruchomości (tj. nazwę właściwego nadleśnictwa) wraz z podaną ceną sprzedaży oraz powierzchnią nieruchomości liczoną w metrach kwadratowych jest źródłem informacji, które może uzupełnić kwestię sprzedaży nieruchomości przez LP.

Od 2012 r. do 31 sierpnia 2017 r. RDLP w Krośnie sprzedała z ustawową zniżką łącznie 223 nieruchomości, w tym 146 samodzielnych lokali oraz 77 budynków mieszkalnych. Nieruchomości te znajdowały się na terenie 23 nadleśnictw (spośród wszystkich 26 nadzorowanych przez RDLP), a więc na niemal całym obszarze będącym przedmiotem nadzoru Dyrekcji Regionalnej.

W przypadku samodzielnych lokali ceny sprzedaży kształtowały się od 1 212,30 zł (Nadleśnictwo Lutowska) do 109 178 zł (Nadleśnictwo Kolbuszowa). Dla budynków mieszkalnych minimalna cena sprzedaży wyniosła 540,50 zł (Nadleśnictwo Cisna) natomiast maksymalna cena sprzedaży: 114 660 zł (Nadleśnictwo Ustrzyki Dolne).

W tym miejscu warto zauważyć, że, jak wskazuje analiza kolejnych edycji Biuletynu Informacyjnego LP, budynki mieszkalne sprzedawane są wraz z działką oraz niejednokrotnie zabudowaniami gospodarczymi, garażami i towarzyszącą im infrastrukturą czy np. ogrodzeniem. Dane zawarte w zestawieniu nie pozwalają przy tym określić, czy dana nieruchomość była zasiedlona i w jak dużej mierze sprzedawano pustostany. Mając jednak w pamięci dane z

Biuletynu, można bezpiecznie założyć, że większość zbywanych w tym okresie przez RDLP Krosno nieruchomości była zasiedlona.

Powierzchnia sprzedawanych lokali mieściła się w przedziale od 16,6 m kw do 156,2 m kw (cztery nieruchomości o tej powierzchni w Nadleśnictwie Tuszyma). W przypadku budynków mieszkalnych można wskazać jedynie całkowitą powierzchnię działki. Największą powierzchniowo nieruchomością sprzedano w Nadleśnictwie Krasiczyn (3847 m kw, cena sprzedaży 7512 zł), natomiast nieruchomości o najmniejszej powierzchni liczyła 190 m kw i została sprzedana w Nadleśnictwie Kołaczyce (za kwotę 14 850 zł).

#### F. Rekomendacje dotyczące dalszych analiz dotyczących nieruchomości

Jednym z wątków poruszonych w raporcie NIK z 2015 roku była tematyka sprzedaży nieruchomości. Po przeanalizowaniu tego procederu/zjawiska (za lata 2012-2017), uzyskawszy pewne (aczkolwiek niepełne) dane z Lasów i ze względu na istotną skalę zjawiska FDP pragnie zwrócić uwagę NIK na niepokojące zjawiska:

- skalę sprzedaży
- wysokość bonifikat, które pojawiają się w dokumentach pozyskanych od LP w ramach projektu przez FDP.

Dane te pozwalają przekazać sugestie, aby wystąpić do DG LP o zbiorczą informację odnośnie kwot sprzedaży, wycen i bonifikat przyznawanych podczas zbywania nieruchomości przez LP. Szczególnie interesujące ze społeczno-publicznego punktu widzenia byłyby szersze analizy statystyczne (Fundacji udało się pozyskać pewne, niepełne dane, jedynie z jednej RDLP – Krosno), dzięki którym można by uzyskać lepszy wgląd w gospodarkę i politykę Lasów w tym obszarze.

Wydaje się, że warto kontynuować prace dotyczące zdobycia informacji, ile i jakie nieruchomości były sprzedawane przez Lasy Państwowe w trybie przetargu ograniczonego, ile nieruchomości zbyto w trybie bezprzetargowym. Można rozważyć wystąpienie o zbiorcze informacje do DG LP odnośnie kwot sprzedaży, kwot wyceny wartości nieruchomości sprzedawanych w latach 2012-2017.

Istotne również wydaje się podjęcie jednego z wątków, przewijających się w trakcie rozmów z przedstawicielami nadleśnictw i lokalnej społeczności: czy i kiedy następowało znaczne zwiększenie wartości nieruchomości (remonty) tuż przed ich spodziewaną sprzedażą (obecnie mają miejsce bardzo drogie remonty, np.: Nadleśnictwo Bircza BIP, 16.04.2015: Przebudowa Zagrody Nadleśniczego położonej na części działki nr 787 w miejscowości Stara Bircza. Kwota: 599509,21zł)

#### **Podsumowanie i rekomendacje:**

**-niepokój budzi szczególnie intensywna, bezprecedensowa, prywatyzacja majątku Skarbu Państwa za bezcen przez pracowników PGL LP, w przededniu wejścia Polski do Unii Europejskiej – sprzedaż ponad 20.000 nieruchomości w latach 2002-2004 (gdzie pracownicy PGL LP znacznie skorzystali na prywatyzacji publicznego majątku – poprzez**

zakup mieszkań i domów za bezcen, jednocześnie strasząc społeczeństwo prywatyzacją lasów państwowych – przeprowadzenie przez pracowników PGL LP w latach 1999-2001 kampanii społecznej straszącej społeczeństwo prywatyzacją majątku w zarządzie PGL LP zakończonej przyjęciem w 2001 roku przez Sejm ustawy o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju<sup>14</sup>

-niepokojące jest istnienie anachronicznego i niesprawiedliwego społecznie, w obecnych warunkach, mechanizmu możliwości zakupu nieruchomości skarbu państwa z bonifikatą sięgającą 95%, w przetargu ograniczonym, przez bardzo dobrze zarabiającą grupę pracowników PGL LP

-niepokojące jest finansowanie ze środków pochodzących m.in. ze sprzedaży drewna z lasów Skarbu Państwa w zarządzie PGL LP, znacznymi kwotami remontów mieszkań i domów, zamieszkiwanych przez pracowników PGL LP, z możliwością ich sprzedaży w przetargu ograniczonym z bonifikatą sięgającą 95%.

-złe prawo w postaci art 40a ust. 4 ustawy o lasach (artykuł ten mógł mieć uzasadnienie społeczne na początku lat 90 XX wieku, gdy pracownicy PGL LP byli jedną z grup społecznych o relatywnie niskich dochodach, jednak jeszcze w latach 90 sytuacja się istotnie zmieniła i takiego rodzaju pomoc publiczna dla osób zatrudnionych w PGL LP przestała mieć społeczne uzasadnienie) tworzy możliwości do marnotrawstwa majątku publicznego a pracownicy i kierownictwo PGL LP chętnie z tej możliwości korzystają

-istnieje hipoteza o prywatyzacji majątku Skarbu Państwa z istotną bonifikatą przez osoby stanowiące prawo - polityków na podstawie art 40a ust. 4 ustawy o lasach, nasza Fundacja napotkała trudności z uzyskaniem takich informacji, niemniej informacja komu spoza PGL LP w latach 1991-2018, sprzedawano atrakcyjne nieruchomości w zarządzie PGL LP, z bonifikatą, oraz komu są dzierżawione, może być bardzo interesująca z punktu widzenia budowania wpływu przez kierownictwo PGL LP w kręgach decydentów, dla zaspokojenia partykularnych interesów pracowników PGL LP

---

<sup>14</sup> Konczal A. 2017. Antropologia lasu. Leśnicy a percepcja i kształtowanie wizerunków przyrody w Polsce. Str.98.

### 3. Imprezy pracownicze organizowane przez Lasy Państwowe

Celem tej krótkiej analizy jest spojrzenie na praktyki LP w aspekcie działalności dotyczącej wydarzeń oraz tzw. imprez pracowniczych organizowanych na skalę krajową, na skalę lokalną, a także wyjazdów pracowniczych, w tym wyjazdów zagranicznych, jak również na źródła ich finansowania.

Informacji o imprezach LP można szukać w wielu źródłach, na przykład lektura kolejnych, ukazujących się pomiędzy 2012 r. a 2017 r., numerów Głosu Lasu (Magazynu Pracowników Lasów Państwowych) przynosi informacje od najważniejszych, ogólnopolskich imprezach pracowniczych organizowanych każdego roku przez Lasy. Wśród nich można wskazać m.in. Krajową Naradę Leśników<sup>15</sup>, Pielgrzymkę Leśników, Ogólnopolskie Dni Lasu. Pewne informacje przynoszą kolejne numery Biuletynu Informacyjnego Lasów Państwowych.

Bardziej kompleksowy ogląd skali tego zjawiska umożliwiają przygotowane przez Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych zestawienia o imprezach opracowanych na podstawie decyzji nr 20 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie zbierania informacji na temat tradycyjnych imprez organizowanych dla pracowników w jednostkach organizacyjnych LP.

Analiza bazuje więc przede wszystkim na ww. zestawieniach pozyskanych przez FDP z 15 (na 17 istniejących) RDLP. Można przy tym założyć, że najprawdopodobniej wymieniają one imprezy organizowane na danym terenie tylko w jednym - 2016 - roku. Pojawiające się w zestawieniach opisy wskazują dodatkowo, na wydarzenia organizowane „corocznie”. Zestawienia obejmują imprezy organizowane w skali całego regionu przez poszczególne RDLP, a niekiedy również imprezy organizowane na poziomie odpowiedniego nadleśnictwa. W niektórych przypadkach (Warszawa) w zestawieniu wymienione zostały wydarzenia przygotowywane jedynie na poziomie regionalnym. W innych - jak w przypadku RDLP Krosno - nadesłano informacje o 120 imprezach, które były zaplanowane również w poszczególnych nadleśnictwach. Natomiast RDLP Kraków wymienia rodzaje imprez wskazując uczestniczące w ich organizacji nadleśnictwa, a zatem nie przedstawia każdej z imprez osobno. Z tej przyczyny nie jest wskazane podsumowywanie wszystkich wydarzeń organizowanych przez Lasy Państwowe na podstawie nadesłanych informacji, jednak zebrane w poniższej tabeli liczby dają pewien pogląd na skalę zjawiska. Nieznana jest (szacowana chociażby) liczba uczestników wymienionych wydarzeń. Niestety, pozyskane zestawienia nie zawierały istotnej informacji tj. żadnych danych na temat kosztów którejkolwiek z imprez. Jednym z niewielu źródeł informacji na temat kosztów imprez<sup>16</sup>, które

---

<sup>15</sup> Na przykład Głos Lasu 07/08 2014 przynosi informacje o Krajowej Naradzie Leśników, która odbyła się w czerwcu 2014 r. w Kielcach

<sup>16</sup> Drugi zestaw informacji dotyczy wycieczek pracowniczych i został omówiony poniżej

udało się otrzymać FDP z Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych jest pismo w sprawie kosztów organizacji trzech wydarzeń LP o skali ogólnopolskiej, tj. kosztów:

- 1) Ogólnopolskiego Święta Lasu wraz Krajową Naradą Leśników, które odbyło się 11 maja 2016 r. na terenie Nadleśnictwa Celestynów (132 833,58 zł),
- 2) Forum Leśno-Samorządowego, w dniu 19 maja 2016 r. w Kielcach (50 639,95 zł),
- 3) Konferencji Naukowej „Jeszcze Polska nie zginęła - wieś”, która odbyła się w dniu 13 maja 2017 r. w Toruniu (120 000,00 zł).

Tabela 1. Liczba i rodzaje imprez znajdujących się w zestawieniach przygotowanych przez RDLP

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Liczba pozycji zawartych w zestawieniu przygotowanym na zlecenie DG LP (2016)	Dodatkowe uwagi/Typy imprez
Białystok	18	<p>Tylko imprezy organizowane przez RDLP, bez wymienienia poszczególnych imprez organizowanych przez nadleśnictwa. M.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- coroczna pielgrzymka do regionalnego sanktuarium</li> <li>- sadzenie lasu</li> <li>- Dzień św. Huberta</li> <li>- Barciowisko</li> <li>- wycieczki krajowe i zagraniczne, spływ kajakowy</li> <li>- seminarium z udziałem duchowieństwa prawosławnego i leśników</li> <li>- coroczne Dni Lasu</li> <li>- zawody sportowe</li> </ul>
Gdańsk	43	<ul style="list-style-type: none"> <li>- coroczne obchody "Dni Lasu"</li> <li>- Dzień Leśnika</li> <li>- zawody sportowe oraz wędkarskie</li> <li>- wyjazdy integracyjne i szkoleniowe, spływy kajakowe</li> <li>- sadzenie lasu dla następnych pokoleń</li> <li>- spotkania wigilijne, msza św</li> </ul>
Katowice	115	<ul style="list-style-type: none"> <li>- coroczne obchody "Dni Lasu"</li> <li>- wycieczki pracownicze, imprezy integracyjne</li> <li>- spotkania świąteczne, wigilijne, narady opłatkowe</li> <li>- coroczna pielgrzymka leśników na Jasną Górę</li> <li>- Dzień Leśnika, Festyn Leśny</li> <li>- zawody sportowe (m.in biegi, siatkówka), wędkarskie</li> <li>- szkolenia, narady gospodarcze</li> <li>- coroczna msza św w Kobiórze</li> <li>- Hubertowiny</li> </ul>

Kraków	12	<p>Typy imprez, przedstawione zbiorowo dla wszystkich zaangażowanych nadleśnictw, m.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zawody sportowe, narciarskie, drwali</li> <li>- coroczna pielgrzymka do regionalnego sanktuarium</li> <li>- krajowe i zagraniczne wycieczki poznawcze</li> <li>- powiatowe grzybobranie, piknik</li> <li>- spotkania świąteczne</li> <li>- „Dni Lasu”</li> <li>- przegląd sygnalistów myśliwskich</li> </ul>
Krosno	120	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Święto Lasu</li> <li>- zawody sportowe (biegi, dzień sportu, narciarskie), drwali, zawody wędkarskie</li> <li>- wycieczki zakładowe, wyjazdy integracyjne, spływy</li> <li>- pikniki szkoleniowe, uroczyste narady integracyjne</li> <li>- coroczne pielgrzymki (na Jasną Górę, regionalne)</li> <li>- imprezy integracyjne, Bal Służb Mundurowych</li> <li>- warsztaty szkoleniowe, strzeleckie</li> <li>- Podkarpackie Święto Malinowe, Dzień Żubra</li> <li>- Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi</li> <li>- konkursy przyrodniczo-leśne, fotograficzne</li> <li>- uroczystości patriotyczne</li> <li>- Targi Agrobieszczady</li> </ul>
Lublin	30	<ul style="list-style-type: none"> <li>- spotkania świąteczne, uroczyste narady,</li> <li>- Święto Kobiet, Dzień Seniora</li> <li>- Święto Lasu, Dni Lasu, Dni Leśnika</li> <li>- coroczne pielgrzymki (na Jasną Górę, regionalne)</li> <li>- odpust ku czci Jana Gwalberta Patrona Leśników</li> <li>- festyny rekreacyjno-sportowe, kulig, rajdy rowerowe itp.</li> <li>- zawody sportowe, strzeleckie</li> <li>- „imprezy generujące świadczenia kulturalno-oświatowe”</li> <li>- Zabawa Sylwestrowa</li> <li>- polowanie szkoleniowe, szkolenie strzeleckie</li> </ul>
Łódź	65	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Dzień Leśnika, Dni Lasu</li> <li>- Bal Karnawałowy, Bal Leśnika</li> <li>- Dzień Seniora, jubileusze, spotkania i narady świąteczne</li> <li>- wycieczki pracowników (krajowe i zagraniczne), wyjazdy do teatru</li> <li>- coroczna pielgrzymka (na Jasną Górę)</li> <li>- mistrzostwa drwali, zawody strzeleckie</li> <li>- wyjazdy szkoleniowo-poznawcze</li> <li>- spotkania szkoleniowo-edukacyjne</li> <li>- warsztaty bartnicze</li> <li>- zawody strzeleckie</li> </ul>
Olsztyn	50	<ul style="list-style-type: none"> <li>- spotkania świąteczne, spotkania z emerytami</li> <li>- zawody sportowe, spływy kajakowe, kulig</li> </ul>

		<ul style="list-style-type: none"> <li>- coroczne sadzenie lasu</li> <li>- wycieczki krajowe lub zagraniczne dla pracowników</li> <li>- imprezy integracyjne (np. „Leśnikowisko”), coroczne narady</li> <li>- Dzień Leśnika</li> <li>- Bal Leśnika</li> </ul>
Piła	48	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Święto Lasu</li> <li>- zawody i turnieje sportowe (siatkówka), rajdy rowerowe</li> <li>- szkolenia</li> <li>- imprezy integracyjne (Dni Lasu, Dzień Leśnika, grzybobranie, zabawa karnawałowa, spotkania i narady noworoczne, majówki)</li> <li>- wycieczki krajoznawcze, wyjazdy do teatru dla pracowników</li> <li>- msze św. w intencji pracowników</li> </ul>
Radom	41	<ul style="list-style-type: none"> <li>- coroczne spotkania rekolekcyjne leśników</li> <li>- zawody sportowe (szachy, brydż)</li> <li>- imprezy edukacyjne</li> <li>- turnieje wiedzy</li> <li>- Święto Lasu - sadzenie lasu</li> <li>- spotkania integracyjne (Dni Lasu, świąteczne, pikniki itp.)</li> <li>- Dary Świętokrzyskich Lasów, Włoszczowskie Targi Runa Leśnego</li> <li>- coroczne uroczyste obchody święta Patrona Leśników</li> <li>- spływ kajakowy</li> </ul>
Szczecinek	87	<ul style="list-style-type: none"> <li>- integracyjne (np. Dzień Leśnika, zabawy karnawałowe, uroczyste narady, coroczny Rajd Leśników, bale karnawałowe, spotkania świąteczne)</li> <li>- wycieczki turystyczno-krajoznawcze krajowe i zagraniczne, rejs wędkarski, wyjazd do spa, spływy kajakowe</li> <li>- zawody i mistrzostwa sportowe (np. biegi na orientację, siatkówka, szachy, tenis stołowy), zawody strzeleckie, konkursy drwali</li> <li>- grzybobranie</li> <li>- Święto Lasu - wspólne sadzenie lasu</li> <li>- szkoleniowe</li> <li>- coroczna pielgrzymka leśników (na Jasną Górę)</li> <li>- edukacja leśna</li> <li>- dzień dziecka, mikołajki, Dzień Kobiet</li> <li>- polowanie</li> </ul>
Toruń	40	<ul style="list-style-type: none"> <li>- regionalne obchody Święta Lasu</li> <li>- wyjazdy szkoleniowe</li> <li>- imprezy integracyjne: spotkania świąteczne, narady okolicznościowe, grzybobranie, pikniki rodzinne, Rajd Leśników, Bal Leśnika, Zabawa Andrzejkowa, Noc Świętojańska</li> <li>- zawody strzeleckie, zawody sportowe</li> </ul>

		<ul style="list-style-type: none"> <li>- Dni Lasu - sadzenie lasu</li> <li>- Dzień św Huberta</li> <li>- wycieczki turystyczne krajowe i zagraniczne, rajd konny</li> <li>- impreza z cyklu „Pali się” wspólnie Strażą Pożarną</li> <li>- polowanie szkoleniowe</li> </ul>
Warszawa	6	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Regionalne Święto Lasu,</li> <li>2. Wielkie Grzybobranie,</li> <li>3. Bieg Zbiega,</li> <li>4. Uroczystość patriotyczna,</li> <li>5. Dzień Otwarty Kwitnące Ogrody,</li> <li>6. Dzień Leśnika</li> </ol>
Wrocław	95	<ul style="list-style-type: none"> <li>- coroczne pielgrzymki leśników (Jasna Góra, regionalne)</li> <li>- wycieczki turystyczne krajowe i zagraniczne, spływ pontonowy</li> <li>- imprezy integracyjne (coroczne uroczyste narady, Dzień Leśnika, spotkania noworoczne, biesiada leśna, spotkania świąteczne, piknik rodzinny, zabawa andrzejkowa, spotkanie sylwestrowe przy ognisku itp.)</li> <li>- Dzień Dziecka służb mundurowych, zabawa mikołajkowa, Dzień Kobiet</li> <li>- zawody sportowe: mistrzostwa w narciarstwie alpejskim, bieg narciarski leśników, maraton MTB, tenisa stołowego, zawody wędkarskie, itp.</li> <li>- coroczne sadzenie lasu</li> </ul>
Zielona Góra	47	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjazdy szkoleniowo-krajoznawcze i turystyczne krajowe bądź zagraniczne</li> <li>- imprezy integracyjne (pikniki rodzinne, narady gospodarcze połączone z integracją załogi, spotkania integracyjne, Dzień Leśnika, Dni Lasu, spotkania świąteczne i noworoczne, obchody Dnia Kobiet)</li> <li>- coroczna impreza promocyjno-sportowo-edukacyjna „Poszukiwanie karpia z lasu”</li> <li>- zawody: wędkarskie, strzeleckie, piłki nożnej pracowników służb mundurowych</li> <li>- Festiwal Kultury Łowieckiej</li> <li>- imprezy edukacyjno-sportowe</li> <li>- coroczne sadzenie lasu</li> <li>- Dzień Dziecka</li> </ul>

Na podstawie powyższego zestawienia można zauważyć różnorodność imprez, a jednocześnie dużą aktywność jednostek Lasów w obszarze ich organizacji, a także wskazać pewne typowe kategorie imprez realizowanych na terenie prawie każdej dyrekcji regionalnej, m.in.: różnorodne imprezy integracyjne, wydarzenia sportowe (w tym zawody), imprezy związane z myślistwem, pielgrzymki i uroczystości religijne i wreszcie wycieczki turystyczno-krajoznawcze.



Dla lepszej ilustracji zjawiska bardziej szczegółowej analizie poddamy zestawienie „*tradycyjnych imprez organizowanych dla pracowników*” przygotowane przez jedną z Regionalnych Dyrekcji dla Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych<sup>17</sup>.

W tym przypadku zwraca uwagę znaczna skala zjawiska. Na terenie jednej tylko regionalnej dyrekcji planowano organizację/zorganizowano 120 imprez pracowniczych różnorodnych pod względem charakteru oraz tematyki. wiele imprez, różnorodnych, nie tylko dla pracowników, ale rozciągających się na całe środowiska lokalne.

Imprezy organizowane były na terenie niemal każdego z 26 nadleśnictw objętych nadzorem RDLP w Krośnie.

Wśród imprez organizowanych przez RDLP Krosno można wyróżnić następujące typy:

- sportowe, np: Bieg Narciarski „*Tropem Wilka*”, zawody kolarskie w kolarstwie górskim „*Tropem Wilka i rowerów kilka*”, Dzień Sportu, turniej siatkarski pod patronatem dyrektora RDLP w Krośnie, zawody narciarskie o puchar dyrektora RDLP w Krośnie, zawody wędkarskie, zawody drwali itp.;
- o charakterze integracyjnym, np. Święto Lasu, uroczyste narady, Bal Służb Mundurowych („*impreza wielofunkcyjna, realizowana przez nadleśnictwo, policję, Państwową Straż Pożarną oraz myśliwych mająca na celu integrację służb mundurowych w poczuciu wspólnoty i przynależności do grupy*”), Rajd Leśników, impreza integracyjna z seniorami leśnikami, wycieczki zakładowe (w tym wycieczki zagraniczne);
- o charakterze religijnym, tj. Coroczna Pielgrzymka Leśników na Jasną Górę (organizowana przez RDLP w Krośnie oraz nadleśnictwa nadzorowane), Coroczna Pielgrzymka Leśników do Ostrowów Tuszowskich („*impreza pracownicza wielofunkcyjna prowadzona wspólnie ze strukturami kościelnymi mająca na celu integrację społeczności leśnej związana z generowaniem świadczeń kulturalno-oświatowych*”),
- edukacyjnym, np. konkursy przyrodniczo-leśne, Rajd śladami broni V2
- kulturalno-oświatowe
- patriotyczne, np. uroczystości patriotyczne w Bykowcach;
- o charakterze szkoleniowym, np.: „*Coroczne Warsztaty szkoleniowe dla Drwali Motorniczych*”, „*Coroczne Warsztaty Strzeleckie Regionalne*”;

Ponadto, można wskazać współorganizację imprez integracyjnych społeczności lokalnych, jak „Podkarpackie Święto Malinowe”, konkursy edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży.

System finansowania imprez pracowniczych - część z nich finansowana była ze środków Zakładowego Funduszy Świadczeń Społecznych, także przy częściowej odpłatności pracowników (na przykład wycieczka zakładowa - coroczny wyjazd integracyjny pracowników), inne, jak Święto Lasu w Nadleśnictwie ze „środków obrotowych nadleśnictwa”, lub ze środków obrotowych RDLP. Niektóre z imprez (głównie pracowniczych) wiązały się z częściową

---

<sup>17</sup> Pismo dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie do Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 lutego 2016 r. wraz z 11-stronicowym zestawieniem “imprez pracowniczych”

odpłatnością pracowników i ich rodzin. Innymi źródłami finansowania były „koszty reprezentacji” oraz „koszty edukacji”.

Finansowanie niektórych imprez odbywało się przy współudziale podmiotów zewnętrznych, np. samorządów, służb bądź Kościoła.

Wśród uczestników niektórych wybranych imprez znajdujących się w zestawieniach RLDP Krosno wyszczególnieni zostali:

- pracownicy Lasów Państwowych, przedstawiciele administracji, emeryci
- powiązane podmioty zewnętrzne
- pracownicy Nadleśnictwa wraz z członkami rodzin oraz inne osoby (emeryci) uprawnione na mocy regulaminu zfs do poboru świadczeń
- przedstawiciele administracji samorządowej
- parlamentarzyści
- pracownicy Nadleśnictwa, policji, straży pożarnej i myśliwi
- pracownicy Nadleśnictwa, sympatycy piłki siatkowej z terenu Nadleśnictwa
- pracownicy Nadleśnictwa, samorządowcy oraz osoby współpracujące z LP
- pracownicy Nadleśnictwa i byli pracownicy LP
- pracownicy Nadleśnictwa i członkowie szkół gimnazjalnych z Powiatu Leżajskiego
- pracownicy Nadleśnictwa i Nadleśnictw ościennych,
- przedstawiciele mediów
- członkowie Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa
- dzieci i młodzież ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych
- pracownicy Zakładów Usług Leśnych
- Służba leśna
- działacze organizacji pozarządowych i stowarzyszeń
- reprezentanci świata nauki, kultury i sztuki
- pilarze pracujący na terenie gminy,
- kombatancki, harcerze, leśnicy, samorządowcy, podhalańczycy, strażacy

Ten przegląd typów uczestników wydarzeń organizowanych na terenie RDLP Krosno wskazuje, że LP kierują swoje imprezy nie tylko do pracowników i ich rodzin, ale również do osób z szerszego otoczenia społecznego LP, współpracując blisko z samorządami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi, wybranymi przedstawicielami świata polityki, mediów, służbami oraz organizacjami religijnymi.

### **Wyjazdy turystyczne zagraniczne.**

Osobną uwaga należy poświęcić kwestii pojawiających się często w sprawozdaniach wyjazdów turystycznych zagranicznych pracowników LP i ich rodzin. Pewne informacje na temat skali ich występowania można uzyskać również z Biuletynu Informacyjnego Lasów Państwowych<sup>18</sup>.

---

<sup>18</sup> Np. BILP nr 5/2016 przynosi informacje o decyzjach Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w sprawie wyrażenia zgody na organizację wycieczek zagranicznych (tzw. „wielofunkcyjnej imprezy pracowniczej”) do Niemiec,

Aby zbadać nieco bliżej zjawisko FDP zwróciła się do szeregu nadleśnictw z prośbą o udostępnienie informacji na temat finansowanych lub współfinansowanych wyjazdów zagranicznych dla pracowników w latach 2013-2017. Uzyskano łącznie odpowiedzi z 18 nadleśnictw, spośród których odpowiedzi potwierdzające organizację wyjazdów zagranicznych nadeszło 9 jednostek. Pozostałe jednostki udzieliły odpowiedzi, iż nadleśnictwo „nie organizowało zagranicznych imprez pracowniczych” bądź też „nie organizowało zagranicznych imprez pracowniczych ze środków obrotowych Nadleśnictwa”. Zaznaczenie fragmentu tekstu w drugiej z odpowiedzi jest o tyle istotne, że pozostałe nadleśnictwa, które udostępniły informację o organizowanych wycieczkach jako źródło ich finansowania wskazywały Zakładowy Fundusz Świadczeń Społecznych oraz wpłaty pracowników. Poniższa tabela zawiera zestawienie wycieczek zagranicznych organizowanych przez nadleśnictwa, które udzieliły odpowiedzi wraz z kosztem ogólnym, i kierunkami wyjazdów.

Tabela 2. Zestawienie wycieczek zagranicznych wybranych nadleśnictw w latach 2013-2017

Nadleśnictwo	Kierunki wycieczek	Koszt ogółem (zł)
Barlinek	1. Turcja, 2. Grecja, 3. Wyspy Kanaryjskie, 4. Majorka	188 279,16
Chojna	Portugalia	102 200,00
Choszczno	1. Grecja, 2. Włochy, 3. Majorka, 4. Gruzja	194 517,75
Głęboki Bród	1. Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Szwecja, 2. Litwa, 3. Chorwacja	179 997,71
Goldap	1. Praga 2. Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia	41 873,5
Kamienna Góra	1. Czechy	7 010,00
Kliniska	1. Bornholm	30 200,00
Rybnik	1. Budapeszt, 2. Słowacja, 3. Słowenia	152 060,00
Wisła	1. Londyn i Szkocja, 2. Wiedeń i Bratysława, 3. Skandynawia, 4. Włochy i Francja	368 788,71

Grecji, do Norwegii, na Korfu, do Republiki Słowackiej, do Rumunii, do Słowenii, do Portugalii, do Londynu, do Gruzji, do Hiszpanii, do Drezna i Saksonii. Łącznie - 12 wycieczek.

BILP nr 6/2016 - do Szwajcarii, Ryga-Tallin-Petersburg-Kowno, do Anglii i Szkocji, do Austrii i Czech, na Sycylię, na Słowację, do Portugalii (x4), do Austrii i Słowacji, do Hiszpanii (x5), do Rumunii (x3), do Austrii, do Włoch (x3), na wyspę Uznam, na Litwę, do Czech, do Chorwacji (x2), do Niemiec i Czech (x2), do Szwecji, do Słowenii (x2), do Bawarii, na Kretę, do Czarnogóry, do Bawarii i Tyrolu, na Bornholm. Łącznie - 37 wycieczek.

## Rekomendacje

NIK powinien zdaniem FDP przeanalizować imprezy organizowane przez LP w ostatnich latach. Szczątkowe dane (pozyskane w ramach projektu przez FDP) oraz samodzielna analiza źródeł prowadzą do konkluzji, że w ostatnich latach LP zrealizowały szereg imprez publicznych, których *de facto* celem była promocja określonej wizji kierownictwa wraz z zabiegami o poparcie polityków określonej opcji. Ponadto należy zwrócić uwagę czy organizacja imprez przez PGL LP w tym kosztownych wyjazdów zagranicznych nie ma znamion marnotrawstwa środków pochodzących ze sprzedaży drewna z lasów Skarbu Państwa i czy nie służy sztucznemu zaniżaniu zysku przez PGL LP i działaniu na szkodę Państwa.

#### 4. Finansowanie działalności badawczej przez Państwowe Gospodarstwo Leśne - Lasy Państwowe w świetle opublikowanych przez Lasy sprawozdań oraz informacji pozyskanych przez Fundację Dziedzictwo Przyrodnicze

Raport Najwyższej Izby Kontroli z 2015 r. pn. *Gospodarka finansowa Lasów Państwowych* zawiera również krótką informację na temat zamawiania przez Dyrektora Generalnego LP usług badawczych wraz z ogólnymi danymi dotyczącymi kosztów badań w realizowanych dla LP w latach 2011-2013<sup>19</sup>. NIK wskazywała wówczas, że Lasy w latach 2011-2013 „zawarty 102 umowy na realizację tematów badawczo-naukowych z zakresu gospodarki leśnej, w tym ochrony lasu, ochrony p.poż, zarządzania lasu, łowiectwa, ochrony przyrody, hodowli i użytkowania lasu, ekonomiki leśnictwa, czy genetyki. Łączna wartość tych umów wynosiła 187,6 mln zł. Wykonawcami tych umów było 14 podmiotów, w tym m.in. Instytut Badawczy Leśnictwa (51 umów) i Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego (19 umów)”<sup>20</sup>. Jednocześnie NIK zauważyła, iż w tamtym okresie realizowano 132 badania naukowe. Badania finansowane były ze środków Funduszu Leśnego, zgodnie z zapisami ustawy o lasach<sup>21</sup>. Brak uregulowań dotyczących udostępniania i wykorzystania wyników badań finansowanych przez LP był jedną z uwag, które umieściła NIK w swoim raporcie jednocześnie zaznaczając w jednym z przypisów do ww. raportu, że „zgodnie z przepisami ustawy o lasach Dyrektor Generalny LP ma wyłączne prawo zlecania i finansowania badań naukowych związanych z leśnictwem, dyrektorzy regionalnych dyrekcji LP mogą zlecać i finansować jedynie ekspertyzy ważne dla gospodarki leśnej w jej lokalnych uwarunkowaniach do kwoty 50.000 zł”.

#### Finansowanie badań naukowych w latach 2012 - 2017

W związku z ustaleniami z ww. raportu FDP postanowiła zwrócić uwagę na ten badawczy aspekt działalności LP, a w szczególności zbadać skalę finansowania badań naukowych w latach 2012-2017. Pomocna w tym celu okazała się analiza sprawozdań finansowo-gospodarczych publikowanych na stronach LP przez kolejne lata. Poniższa tabela ilustruje zestawienie kwot na finansowanie badań w latach 2012-2017, które uwzględnia kwoty przekazywane Instytutowi Badawczemu Leśnictwa.

Tabela 1. Finansowanie badań naukowych przez PGL-LP w latach 2012-2017 (w tys. zł)

Źródło: sprawozdania finansowo-gospodarcze Lasów Państwowych (2012-2017)

Rok	Kwota ogółem	w tym: Instytut Badawczy Leśnictwa	w tym: inne jednostki (m.in. uczelnie wyższe)	Konsorcja
2012	42 252,8	29 520,5	12 732,3	bd
2013	42 913,4	31 100,8	11 812,6	bd

<sup>19</sup> Raport dostępny na stronie <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-lasach-panstwowych.html> z dnia 24 sierpnia 2015 r., godz. 6.00, dostęp 06-08-2018 r.

<sup>20</sup> Raport NIK *Gospodarka finansowa Lasów Państwowych* (2015), s. 29-30

<sup>21</sup> Art. 58 ust. 2 p. 2 ustawy o lasach z 1991 r.

2014	44 954,4	31 896,6	13 057,8	bd
2015	42 070,5	26 804,8	15 265,7	bd
2016	50 028,4	38 452,4	11 576	bd
2017	65 652,2	20 252,6	12 078,9	33 320,7
Łącznie:	287 871,7	178 027,7	76 523,3	33 320,7

Z powyższych danych wynika, że LP w tym okresie finansowały prace badawcze na łączną kwotę ok. 288 mln zł. Największym odbiorcą środków na badania przeznaczonych przez PGL-LP był tym okresie Instytut Badawczy Leśnictwa. Otrzymał on łącznie w ostatnich 6 latach kwotę ponad 178 mln zł, tj. ponad 60% środków wydatkowanych przez LP w tym czasie na badania.

W celu przeprowadzenia dokładniejszej analizy tematyki wysokości dotacji na badania FDP pozyskała w 2018 r. z Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych informacje dotyczące tylko jednego z lat - tj. roku 2015. W tym czasie prowadzonych było 100 umów na prace badawcze, łącznej wysokości ponad 210 mln zł. Wynika z niej, iż w tym czasie IBL realizował dla LP 54 projekty badawcze. Łączna wartość zawartych z IBL umów obejmowała kwotę 144 mln 642,4 tys. zł. Natomiast średnia wartość umowy z Instytutem wynosiła 2 mln 678,6 tys. zł a wartość mediany wyniosła 2 mln 319,7 tys. zł. Zestawienie to przedstawia również koszty 46 umów na prace badawcze, zawartych z jednostkami innymi niż IBL. Niestety, nie zostały w nim podane nazwy podmiotów realizujących daną umowę. Tym niemniej, łączna kwota ww. 46 umów wyniosła niemal 70 mln zł, natomiast średnia wysokość umowy 1,5 mln zł. Oczywiście, należy pamiętać, że umowy realizowane były w okresie dłuższym niż jeden rok, i ich kwoty mogły obejmować kilka kolejnych lat.

Tematykę badawczą części projektów realizowanych na rzecz Lasów Państwowych znaleźć można m.in. na stronach Instytutu Badawczego Leśnictwa pod adresem: <https://www.ibles.pl/web/guest/badania/projekty/krajowe/projekty-dgllp>. Zestawienie to jednak nie obejmuje najprawdopodobniej wszystkich projektów realizowanych przez IBL dla PGL LP, nie zawiera również informacji na temat kwot finansowania poszczególnego przedsięwzięcia badawczego. Można zapoznać się w nim jednak z informacjami dotyczącymi zakresu tematycznego oraz czasowego danego projektu. LP finansują istotną część działalności badawczej IBL.

Więcej informacji na temat projektów badawczych można uzyskać dzięki wyszukiwarce tematów badawczych Lasów Państwowych<sup>22</sup>. Aktualnie (13-09-2018 r.) zawiera ona 893 pozycje, obejmując nawet tematy badawcze z pierwszej połowy lat 90. Wyszukiwarka pozwala wyodrębnić liczbę rozpoczętych tematów badawczych dla kolejnych lat, począwszy od 2012 r.:

- 2012 r. - 39 rozpoczętych tematów badawczych;
- 2013 r. - 25 rozpoczętych tematów badawczych;

<sup>22</sup> [https://tbr.lasy.gov.pl/apex/f?p=102:1:1:::1:::](https://tbr.lasy.gov.pl/apex/f?p=102:1:1:::)

- 2014 r. - 22 rozpoczęte tematy badawcze;
- 2015 r. - 23 rozpoczęte tematy badawcze;
- 2016 r. - 12 rozpoczętych tematów badawczych;
- 2017 r. - 22 rozpoczęte tematy badawcze.

Na podstawie informacji z wyszukiwarki można również wskazać, że prócz tematów badawczych wykonywanych przez IBL, w latach 2012-2017 prace badawcze na zlecenie LP były rozpoczynane m.in. przez Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Instytut Dendrologii PAN w Kórniku, Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Instytut Technologii Drewna (w ramach konsorcjum), Instytut Łączności - Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Geodezji i Kartografii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie<sup>23</sup>.

Natomiast wśród podmiotów rozpoczynających tematy badawcze w tym okresie, niebędących uczelniami lub instytutami badawczymi bądź jednostkami Polskiej Akademii Nauk należy wymienić: Komitet Ochrony Orłów, Studio Opracowań Przyrodniczych Krzysztof Kajzer, Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Stowarzyszenie Miłośników Żubrów, Taxus IT Sp. z o.o., Stowarzyszenie Ochrony Sów (w ramach konsorcjum), Fundację Hereditas (w ramach konsorcjum), F.H.U. BIODATA Michał Kocik (w ramach konsorcjum).

### **Sposób zamawiania tematów badawczych**

Badania naukowe zamawiane są przez Lasy Państwowe na podstawie zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych<sup>24</sup>. W przypadku prac badawczych, które nie podlegają prawu zamówień publicznych Lasy kierują zaproszenia do złożenia ofert do jednostek naukowych, a następnie dokonują wyboru najkorzystniejszych ofert stosując odpowiednie kryteria i wagi. Według deklaracji przedstawicieli LP oraz dostępnych kryteriów oceny - w wyborze stawia się w znacznej mierze na użyteczność finansowanych badań<sup>25</sup>.

### **Rekomendacje do dalszych badań/analiz:**

- **analiza sposobu zamawiania prac badawczych (w tym ich oceny przez ekspertów) w celu zwiększenia transparentności tego procesu;**
- **analiza dostępnych informacji nt. realizowanych tematów badawczych - m.in. słów kluczowych;**

<sup>23</sup> A także przez uczelnię z zagranicy: Universitat fur Bodenkulture Wien

<sup>24</sup> Zarządzenie nr 76 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 26 października 2015 r. zmieniające Zarządzenie nr 42 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 1 lipca 2014 roku w sprawie powołania Stałej Komisji do zamawiania usług w zakresie badań naukowych przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych oraz procedur postępowania z tym związanych

<sup>25</sup> Głos Lasu 01/2016; ponadto istotnym kryterium wyboru projektów badawczych do finansowania jest „przydatność do praktyki leśnej planowanych do uzyskania wyników badań”, które stanowiło 30% wagi wszystkich kryteriów przyznawania projektów badawczych

- **wzbogacenie dostępnych informacji na temat prowadzonych aktualnie lub już sfinansowanych prac badawczych o kwoty przeznaczone na ich finansowanie.**



## 5. Gospodarka łowiecka Lasów Państwowych w liczbach (lata 2012-2017)

Corocznie LP publikują w *Sprawozdaniu finansowo-gospodarczym* za każdy poprzedni rok informację na temat wysokości osiągniętych przychodów, oraz ich zasadniczej struktury. Przychody Lasów od kilku lat rosną, na przykład w 2017 r. zanotowano znaczący ponad 6-procentowy wzrost<sup>26</sup>. Zasadniczą część przychodów (blisko 90%) stanowią przychody z tytułu sprzedaży drewna. Wśród przychodów z działalności dodatkowej znajduje się kategoria przychodów z działalności łowieckiej, która jest „integralną częścią gospodarki leśnej”<sup>27</sup>. Prowadząc działalność łowiecką regionalne dyrekcje współpracują z Polskim Związkiem Łowieckim oraz z samorządami.

Przychody z działalności łowieckiej nie przekraczają 1% przychodów LP ogółem. Stanowią również stały element sprawozdań Lasów. Działalność łowiecka przynosi Lasom Państwowym rokrocznie ok. 60 mln zł przychodu.

Wysokość przychodów oraz kosztów Lasów Państwowych związanych z działalnością łowiecką na tle ogólnej kwoty przychodów prezentuje tabela poniżej.

Tabela 1. *Przychody i koszty działalności łowieckiej LP w latach 2012-2017 w tys. zł*

Rok	Przychody	Koszty	Przychody LP ogółem
2012	58 629,9	48 102,1	7 355 316,2
2013	54 433,4	48 395,3	7 283 015,8
2014	60 102,9	49 378,4	8 020 808,7
2015	62 669,1	50 616,9	8 196 784,9
2016	62 433,6	52 401,5	8 409 635,4
2017	61 754,9	51 811,9	8 960 591,4

Można zaobserwować, że działalność łowiecka corocznie przynosi pewien dochód, wprawdzie skromny jak na skalę działalności Lasów Państwowych (który dla tego okresu wynosi rocznie pomiędzy 6 mln a 12 mln złotych).

Co składa się na przychody z gospodarki łowieckiej?

Pismo w tej sprawie FDP skierowała na początku 2018 r. do Dyrekcji Generalnej LP. W odpowiedzi DG LP wyjaśniła, iż częścią ww. przychodów jest z jednej strony czynsz dzierżawny z obwodów dzierżawionych, natomiast pozostałe przychody pochodzą „z tytułu sprzedaży tusz i

<sup>26</sup> Przychód: 8 960 591,40 tys. zł w 2017 r. oraz 8 409 635,4 tys. zł w 2016 r.

<sup>27</sup> <http://www.olsztyn.lasy.gov.pl/lowiectwo#.W2SjasJpzIU> dostęp: 2018-08-03

trofeów zwierzyny pozyskanej w ohz (ośrodkach hodowli zwierząt) LP, (...) z organizacji polowań, a także z tytułu użytkowania kwater myśliwskich”.

Dla kolejnych 3 lat w okresie 2013 - 2015 bardziej szczegółowa struktura przychodów z gospodarki łowieckiej przedstawia następujące zestawienie pozyskane z Dyrekcji Generalnej przez FDP.

Tabela 2. Struktura przychodów z gospodarki łowieckiej w latach 2013-15 (w tys. zł)

<b>Przychody z gospodarki łowieckiej</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Przychody z gospodarki łowieckiej ogółem	54 433,4	60 102,9	62 669,1	62 433,6
Przychody z gospodarki łowieckiej w obwodach dzierżawionych - czynsz dzierżawny za dzierżawę obwodów łowieckich leśnych	9 137,4	8 255	7 022,7	4 228,6
Przychody z gospodarki łowieckiej w obwodach wyłączonych z wydzierżawienia, w tym:	45 296	51 847,9	55 646,4	58 205
- z tytułu sprzedaży tusz i trofeów zwierzyny pozyskanej w ohz LP	26 804,3	31 278,2	33 983	36 087,1
- z tytułu organizacji polowań	13 853,5	15 748	16 450,5	16 879,5
- z tytułu użytkowania kwater myśliwskich	4 638,2	4 821,6	5 212,8	5 238,5

Spoglądając na powyższe dane z czterech lat można zauważyć, że podczas gdy globalna kwota przychodów z tytułu gospodarki łowieckiej utrzymuje się na zasadniczo podobnym poziomie rysuje się trend w postaci zmniejszającego się z roku na rok udziału czynszów w przychodach z gospodarki łowieckiej (dzierżawcą wielu obwodów jest Polski Związek Łowiecki<sup>28</sup>). Z drugiej

<sup>28</sup> <http://www.olsztyn.lasy.gov.pl/lowiectwo#.W2SjasJpzIU> dostęp: 2018-08-03

Relacje z PZŁ ilustruje informacja zamieszczona w Głosie Lasu nr 01/2016

„Ważne porozumienie. 12 stycznia br. Konrad Tomaszewski, dyrektor generalny LP, i Lech Bloch, przewodniczący Zarządu Głównego PZŁ podpisali porozumienie o wzajemnej współpracy. PGL LP i PZŁ zadeklarowały Współpracę w opracowywaniu wieloletnich łowieckich planów hodowlanych na lata 2017–2027; wznowienie umów na dzierżawę obwodów łowieckich leśnych oraz kategoryzacji tych obwodów; współpracę dotyczącą ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego na rzecz poprawy warunków bytowania zwierzyny (zakładanie poletek łowieckich, wprowadzanie drzew owocodajnych, tworzenie ostoi dla zwierzyny), a także promocji łowiectwa w społeczeństwie (w tym propagowania spożycia dziczyzny) oraz rozwiązywania wszelkich problemów związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej. Obie strony zobowiązały się, że w tym celu zapewnią ściślejszą koordynację działań między jednostkami LP, zarządami okręgowymi PZŁ, dzierżawcami obwodów łowieckich, kierownikami ośrodków hodowli zwierzyny, a także samorządami wojewódzkimi. Pełna treść porozumienia dostępna na stronie lasy.gov.pl.”

strony zauważalnie wzrasta udział przychodów w obwodach wyłączonych z wydzierżawienia. Największe wzrosty, niemal 50-procentowe, notują przychody ze sprzedaży tusz i trofeów zwierzyny pozyskanej z Ośrodków Hodowli Zwierzyny LP. Wskazuje to na zwiększający się udział LP w samodzielnej organizacji gospodarki łowieckiej, a także na rosnącą w tym okresie skalę zjawiska, czego sygnałem mogą być obok sprzedawanych w coraz większej liczbie tusz i trofeów zwierzyny rosnące przychody z tytułu użytkowania kwater myśliwskich.

Widocznym znakiem aktywności LP w obszarze promocji polowań są strony internetowe RDLP, które zawierają informacje zachęcające myśliwych (indywidualnych oraz grupy) do skorzystania z oferty łowieckiej na danym terenie, w tym zawierające cenniki polowań oraz różnorodną informację dla obcokrajowców<sup>29</sup>.

Regionalne Dyrekcje przedstawiają informacje na temat istniejących na danym terenie obwodów łowieckich<sup>30</sup>, a w niektórych przypadkach (np. RDLP Katowice, RDLP Kraków) zawierają one wyliczenia stanów zwierzyny łownej - przykładowo dla OHZ na terenie RDLP Kraków - *“1196 sztuk jeleni, 2397 sztuk saren i 699 sztuk dzików”*<sup>31</sup> czy wymieniane przez RDLP Katowice znaczące stany zwierzyny, które *“zgodnie z ostatnią inwentaryzacją, przedstawiają się następująco: 71 łosi, 18 000 jeleni, ponad 2 000 danieli, około 62 000 saren, ponad 15 000 dzików, ponad 3 000 jenotów, ponad 2 000 borsuków, ponad 6 000 kun, ponad 15 000 lisów, ponad 27 000 zajęcy, 46 000 bażantów, około 21 000 kuropatw i ponad 700 jarząbków”*<sup>32</sup>. Skalę polowań organizowanych na obfitych w zwierzynę terenach oddaje opis znajdujący się na stronie internetowej RDLP w Zielonej Górze: *“w ostatnim okresie, rocznie odstrzeliwuje się w obwodach ponad 2400 dzików, 1000 saren, 1000 jeleni, 60 danieli, w tym osobniki o trofeach medalowych, a także niewiele zwierzyny drobnej. Obwody wyłączone nadleśnictw RDLP w Zielonej Górze słyną z dobrze zorganizowanych polowań zbiorowych na dziki, jelenie, sarny i inną zwierzynę. W sezonie łowieckim, w polowaniach tych uczestniczy ponad 2000 myśliwych z kraju i zagranicy”*<sup>33</sup>.

#### **Rekomendacje:**

**Należy zwrócić uwagę na zasadność prowadzenia samodzielnej gospodarki łowieckiej w Ośrodkach Hodowli Zwierzyny (OHZ) przez PGL LP:**

**-dokarmianie i utrzymywanie wysokich stanów zwierząt łownych w OHZ kłóci się z potrzebami ochronnymi lasu**

**-czy prowadzenie samodzielnej gospodarki łowieckiej przez pracowników PGL LP w OHZ nie stanowi narzędzia do nieuzasadnionego budowania poparcia dla partykularnych interesów PGL LP w kręgach decydentów (Polityka Informacyjna PGL LP<sup>34</sup>: Myśliwi**

<sup>29</sup> oferta w języku niemieckim RDLP Krosno - <http://www.krosno.lasy.gov.pl/jagdbuero#.W2SsV8JpzIU>, dostęp: 2018-08-03; polowania myśliwym zagranicznym sprzedaje Biuro Polowań „Bieszczady” przy RDLP w Krośnie.

<sup>30</sup> <http://www.olsztyn.lasy.gov.pl/lowiectwo#.W2SjasJpzIU> dostęp: 2018-08-03

<sup>31</sup> <http://www.krakow.lasy.gov.pl/oferta-lowiecka#.W2SiHsJpzIU> dostęp: 2018-08-03

<sup>32</sup> <http://www.katowice.lasy.gov.pl/gospodarka-lowiecka#.W2SiJsJpzIU> dostęp: 2018-08-03

<sup>33</sup> <http://www.zielonagora.lasy.gov.pl/lowiectwo#.W2SrbMJpzIU> dostęp: 2018-08-03

<sup>34</sup> Polityka Informacyjna Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Załącznik do Zarządzenia nr 9 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 28 stycznia 2010 r. Str. 12.

stanowią bardzo wpływową grupę wśród polityków, przedsiębiorców. Są zainteresowani wykonywaniem czynności łowieckich na obszarze LP. W interesie LP leży przekonanie ich do naszych racji w kwestii prowadzenia gospodarki leśnej i wsparcia w tym zakresie ; oraz Polityka Komunikacyjna PGL LP<sup>35</sup>, kierowana m.in. do decydentów (m.in. senatorowie, posłowie, ministrowie): działania lobbingowe, [...] kreowanie wizerunku organizacji jako kompetentnego zarządcy mieniem Skarbu Państwa. Adekwatne narzędzia: spotkania bezpośrednie, [...], sesje wyjazdowe)? Szczególnie że dochód z OHZ jest znikomy a bywa że przynosi stratę (2013r.: 45 milionów zł przychodu z OHZ przy kosztach gospodarki łowieckiej 48 milionów zł)

---

<sup>35</sup> Polityka Komunikacyjna Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Załącznik do zarządzenia nr 71 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19.10.2015r. Str. 10.

## 6. Wydierżawianie gruntów Skarbu Państwa przez jednostki organizacyjne PGL Lasy Państwowe - próba wstępnej analizy informacji uzyskanych przez Fundację Dziedzictwo Przyrodnicze

### A. Cel i zakres analizy

FDP w ramach prowadzonego projektu kontroli społecznej funkcjonowania LP postanowiła przyrzeć się postępowaniu poszczególnych nadleśnictw w zakresie zjawiska wydierżawiania nieruchomości gruntowych Skarbu Państwa oraz udostępniania tych gruntów osobom fizycznym i podmiotom, a także stosowanych w tym obszarze rozwiązań i regulacji prawnych.

W celu rozpoznania kwestii działalności LP w zakresie dzierżaw oraz użyczeń gruntów FDP skorzystała z możliwości pozyskania informacji, którą stwarzało obowiązujące prawo w zakresie dostępu do informacji publicznej<sup>36</sup>. W związku z tym wysłano zapytania do niemal/ponad 100 nadleśnictw spośród istniejących na terenie kraju 430. W następstwie otrzymano 83 odpowiedzi od jednostek organizacyjnych znajdujących się na terenie różnych Regionalnych Dyrekcji LP. Spośród nich 4 odpowiedzi zawierały odmowę podania danych, o które Fundacja wnosiła w trybie dostępu do informacji publicznej. Nadleśnictwa, które odmówiły Fundacji odpowiedzi (np. Nadleśnictwo Janów Lubelski) posługiwały się uzasadnieniem, iż informacje, o które wnioskowano są informacją przetworzoną, a dla ich przygotowania i udostępnienia nie uzasadniono lub w niewystarczający sposób uzasadniono występowanie istotnego interesu publicznego.

Ostatecznie, w rezultacie dwóch rund wysyłkowych (w I i w III kwartale 2018 r.) uzyskano 79 odpowiedzi zawierających dane na temat powierzchni dzierżawionych bądź użyczonych gruntów. Odpowiedzi nadleśnictw na temat wielkości obszarów dotyczą więc stanu na marzec 2018 r. (12 odpowiedzi), na lipiec 2018 r. (66 odpowiedzi) oraz na miesiąc październik 2017 r. (1 odpowiedź).

Posłużono się również informacjami wynikającymi z odpowiedzi na interpelacje poselskie. Dotyczyły one lat 2011-2017 i obejmowały dwie pozycje, które wyszczególnione są w załączonym planie kont LP:

- a) przychody z dzierżawy i najmu pozostałych obiektów i środków trwałych oraz służebności gruntowych i innych form udostępniania gruntu uzyskiwane przez nadleśnictwa
- b) przychody dzierżawy gruntów, stawów i jezior uzyskiwane przez nadleśnictwa

Odpowiedzi na interpelacje mają charakter zbiorczy i nie zawierają jednej istotnej informacji: jaka jest powierzchnia gruntów dzierżawionych w poszczególnych ich kategoriach, w rozbiciu na nadleśnictwa. Dla przykładu, w odpowiedzi na interpelację poselską nr 26704 Ministerstwo Środowiska stwierdziło, że „nie posiada informacji na temat powierzchni gruntów rolnych w rozbiciu na nadleśnictwa, a jedynie ma dane zagregowane na poziomie RDLP”

---

<sup>36</sup> Wnioski przygotowywane były na podstawie art. 2 ust 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej

Wnioski wysyłane w drugiej edycji, w lipcu 2018 r. do kolejnej grupy nadleśnictw obejmowały 4 następujące pytania:

1. *Jaka jest powierzchnia (w hektarach) nieruchomości gruntowych Skarbu Państwa (zarówno zabudowanych jak i niezabudowanych) pozostających w zarządzie Nadleśnictwa, która jest aktualnie wydzierżawiona?*
2. *Jaka jest powierzchnia (w hektarach) nieruchomości gruntowych Skarbu Państwa (zarówno zabudowanych jak i niezabudowanych) pozostających w zarządzie Nadleśnictwa, która jest aktualnie używana?*
3. *Jaka powierzchnia w/w gruntów została oddana do dzierżawy lub użyczenia w ramach deputatu pracownikom LP, emerytom i rencistom oraz pracownikom, którzy przeszli na świadczenie przedemerytalne?*
4. *Czy na terenie nadleśnictwa funkcjonuje regulamin wydzierżawiania gruntów, lub inna decyzja lub zarządzenia nadleśniczego określająca tryb dzierżawy? Jeśli tak, to prosimy o ich udostępnienie.*

## **B. Grunty Skarbu Państwa w dzierżawie i użyczeniu**

Wszystkie nadleśnictwa, od których uzyskano w ten sposób odpowiedzi, wydzierżawiają grunty, które znajdują się w ich zarządzie, przy czym wielkość powierzchni jest dość zróżnicowana - od 1 hektara (Nadleśnictwo Barlinek, stan na lipiec 2018 r.) do ponad 1000 hektarów (Nadleśnictwo Borki, 1038,035 ha wg stanu na lipiec 2018 r.). Nadleśnictwa, które udostępniły dane wg. wielkości wydzierżawionych powierzchni pogrupowano wg przyjętych umownie 4 progów (do 10 ha, do 100 ha, do 500 ha i ponad 500 ha), dzięki czemu można zauważyć, iż:

- 2 nadleśnictwa wydzierżawiały nieruchomości gruntowe Skarbu Państwa o powierzchni nieprzekraczającej 10 hektarów;
- 36 nadleśnictw wydzierżawiało nieruchomości gruntowe Skarbu Państwa o powierzchni od ponad 10 do 100 hektarów;
- 36 nadleśnictw wydzierżawiało nieruchomości gruntowe Skarbu Państwa o powierzchni od ponad 100 do 500 hektarów;
- 4 nadleśnictwa wydzierżawiały nieruchomości gruntowe Skarbu Państwa o powierzchni przekraczającej 500 hektarów<sup>37</sup>.

Nie wszystkie natomiast badane nadleśnictwa posiadały (na dzień udzielonej Fundacji odpowiedzi) grunty rolne, które były objęte użyczeniem. Spośród tych 79 jednostek organizacyjnych LP na terenie 47 znajdowały się obszary, które zostały objęte umowami użyczenia. Można w pierwszej kolejności zauważyć, że były to powierzchnie znacząco mniejsze niż powierzchnie objęte dzierżawą (spośród nich 14 nadleśnictw użyczało tereny nieprzekraczające 1 ha, natomiast 16 - tereny od 1 do 5 ha włącznie, w przypadku trzech nadleśnictw można stwierdzić użyczenia gruntów przekraczające obszar 100 hektarów). W kilku

---

<sup>37</sup> Jedno z nadleśnictw, które podało wielkość powierzchni (20094 ha) nie zostało ujęte w tym zestawieniu (ze względu na prawdopodobną omyłkę).

przypadkach odpowiadający wskazywali przeznaczenie użyczanych gruntów na pasieki pszczele.

### **C. Pracownicy PGL Lasy Państwowe a dzierżawa gruntów**

Zasady dzierżawy dla pracowników, emerytów, rencistów oraz pracowników będących na świadczeniach przedemerytalnych określa Ponadzakładowy Układ Zbiorowy Pracy dla Pracowników Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (PUZP).

Można zauważyć, że niektóre z nadleśnictw wskazywały na szczegółowe uprawnienia osób związanych zawodowo z Lasami. Na przykład Nadleśnictwo Węgierska Górka poinformowało w odpowiedzi, że, zgodnie z PUZP osoby te mogą korzystać bezpłatnie z gruntów rolnych zarządzanych przez pracodawcę. Uprawnienie to obejmuje powierzchnię do 1 ha gruntów ornych, łąk, sadów i ogrodów, „natomiast z pastwisk w dowolnym wymiarze”. Z osobami niebędącymi pracownikami LP wymiar ceny ustalany jest w tym przypadku w drodze negocjacji (Nadleśnictwo Węgierska Górka).

### **D. Kryteria wyboru dzierżawców**

Wiele z nadleśnictw zaznaczyło, iż jedynym kryterium decydującym o rozstrzygnięciu przetargu jest cena lub doprecyzowały, że kryterium stanowi cena oraz przyjęcie warunków umowy (Ndl Ustroń). Przy czym np. nadleśnictwo Biłgoraj poinformowało, iż kryteria w wydzierżawianiu gruntów dla osób nie związanych z Lasami Państwowymi są różne od kryteriów stosowanych dla pracowników, emerytów, rencistów i pracowników LP będących na świadczeniach przedemerytalnych. Dodatkowym kryterium, które wskazało nadleśnictwo Biłgoraj, jest konieczność użytkowania w sposób rolniczy wydzierżawionego gruntu.

Nadleśnictwo Piwniczna w odpowiedzi dotyczącej kryteriów dzierżawy wskazało, że w przypadku osób związanych z LP w przypadku gruntów rolnych obowiązują zapisy PUZP (udzielana jest w ramach tzw. deputatu), natomiast w przypadku innych niż rolne gruntów stosowane są takie same kryteria jak w przypadku osób niezwiązanych z Lasami. W pewnych przypadkach (informacja z Nadleśnictwa Zwierzyniec) przy podjęciu decyzji o dzierżawie pozostałych gruntów, prócz złożenia pisemnego wniosku o dzierżawę, stosowane są następujące kryteria oceny: zgodność celu dzierżawy z planem urządzania lasu, opracowaniami dotyczącymi zagospodarowania przestrzennego, ustawy o lasach, ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz innych obowiązujących przepisów i wytycznych.

### **E. Stosowane tryby wyboru**

Zasadniczo, w odpowiedziach wskazywano na powtarzające się, wymienione poniżej, typy trybów wyboru osób bądź podmiotów, którym wydzierżawiane i wynajmowane są przez nadleśnictwa nieruchomości Skarbu Państwa:

- pisemny przetarg nieograniczony (m.in. Nadleśnictwa Choczewo, Elbląg, Kartuzy, Łosie, Białystok);

- podpisywanie umów dzierżaw gruntów rolnych wg. pisemnych wniosków zainteresowanych (np. Nadleśnictwo Biłgoraj, Łosie).

Niekiedy nadleśnictwa wskazywały na funkcjonowanie obok siebie obydwu trybów, np. Nadleśnictwa Łosie i Ustroń wskazały, że wybór dzierżawcy może dokonywać się w trybie konkursu lub poprzez składanie ofert/wniosków osób zainteresowanych.

W przypadkach dzierżawy gruntów pod eksploatację kopalni Nadleśnictwo Zwierzyniec poinformowało o stosowaniu trybu przetargu nieograniczonego, otwartego dla każdego zainteresowanego przedsiębiorcy.

Jednostki organizacyjne LP wspominały również o możliwości stosowania trybu bezprzetargowego. Wyjątki, które pozwalają na niestosowanie podstawowego trybu przetargu nieograniczonego do wydzierżawiania i wynajmu wymieniło m.in. w nadesłanej do FDP odpowiedzi Nadleśnictwo Elbląg, obejmują one:

- cele publiczne,
- deputat dla pracowników PGL LP,
- inne uzasadnione przypadki,
- przewłaszczenie naniesień.

Inaczej sformułowaną listę podobnych wyjątków nadesłało Nadleśnictwo Kartuzy, na terenie którego ponad 600 ha gruntów Skarbu Państwa objętych jest dzierżawą (na marzec 2018 r.). Wskazało ono tryb przetargu nieograniczonego, jako główny i zaznaczyło, że możliwe jest stosowanie, w uzasadnionych przypadkach, trybu bezprzetargowego. Wymienione „uzasadnione przypadki” obejmują następujące sytuacje:

- „- przeznaczenie nieruchomości na cele publiczne w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- uznania nakładów poniesionych na nieruchomość przez dzierżawcę lub najemcę,
  - użytków rolnych, które na podstawie PUZP dla pracowników LP przydzielono jako deputat pracownikom, emerytom, rencistom LP,
  - wynajmowanych na cele mieszkaniowe: nieruchomości gruntowych zabudowanych i niezabudowanych, nieruchomości lokalowych oraz lokali niewyodrębnionych prawnie,
  - oraz w innych uzasadnionych przypadkach”.

Dobry wgląd w szczegółową listę przypadków, w których nie wymaga się przeprowadzania przetargu zapewnia *Regulamin wydzierżawiania, wynajmowania oraz udostępniania nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Brzozów*, z którego pochodzi poniższy cytat:

„Nie wymaga się przeprowadzania przetargu w przypadkach:

1. przedłużania umów uprzednio zawartych, na rzecz podmiotu, który wybudował na gruncie Nadleśnictwa Brzozów tymczasowy obiekt budowlany lub na rzecz następcy prawnego takiej osoby;
2. na cele rolniczo ogrodnicze lub w celu urządzenia ogródka przydomowego;



3. w celu urządzenia dojazdu lub zaplecza do budowy;
4. w celu ustawienia tablic reklamowych lub informacyjnych lub innego elementu reklamowego;
5. na rzecz jednostek samorządowych lub Skarbu Państwa;
6. na rzecz podmiotów zamierzających prowadzić na dzierżawionym gruncie działalność niezarobkową w tym oświatową, kulturalną i opiekuńczą, rekreacyjną, turystyczną i edukacyjną;
7. dzierżawy nieruchomości przeznaczonych na cele łowieckie (poletka łowieckie);
8. w przypadku, o którym mowa w ust. 8 rozdziału II regulaminu (tj. wydzierżawiania nieruchomości rolnych o powierzchni do 1 ha dla jednego podmiotu - wówczas umowy zawierane są w trybie bezprzetargowym na wniosek zainteresowanego podmiotu);
9. gdy co najmniej dwa przetargi na dzierżawę lub najem tej samej nieruchomości nie zostały rozstrzygnięte;
10. gdy jest to uzasadnione okolicznościami faktycznymi, a brak jest innych podmiotów zainteresowanych dzierżawą lub najmem nieruchomości;
11. dzierżawy pod istniejące lub budowane urządzenia przesyłowe - na czas budowy i eksploatacji;
12. podmiotów posiadających koncesję na bezzbiornikowe magazynowanie gazu ziemnego i wydobycie ropy naftowej.”

## **F. Osoby lub podmioty uprawnione**

Nadleśnictwa wskazywały często, że do przetargów może przystąpić każdy zainteresowany (np. Nadleśnictwo Białystok, Nadleśnictwo Ustroń). Nadleśnictwo Skierniewice udzieliło przykładowo odpowiedzi, iż „nie ma ograniczeń odnośnie osób mogących przystąpić do postępowania” (o ile dzierżawa będzie uzasadniona). Również informacje uzyskane od Nadleśnictwa Zwierzyniec wskazują, że „zasady wydzierżawiania nie różnicują pracowników LP oraz osób nie związanych z LP”.

## **G. Podstawy prawne, regulacje dot. udostępniania gruntów Skarbu Państwa znajdujących się w zarządzie nadleśnictw**

Nadleśnictwa w odpowiedziach wskazywały na różne podstawy prawne, np. tylko zarządzenie nadleśniczego, zarządzenia i wytyczne odpowiedniego dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych, zapisy Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników PGL LP, oraz akty prawne wyższego rzędu - ustawę o lasach z 1991 r. a nawet na zapisy kodeksu cywilnego<sup>38</sup>.

Na przykład Nadleśnictwo Białowieża wskazało, iż podstawowym dokumentem regulującym kwestię dzierżaw jest zarządzenie dyrektora RDLP w Białymstoku w sprawie wytycznych dotyczących dzierżaw, najmu lasów i gruntów, i innych nieruchomości i ich części. Nadleśnictwo

---

<sup>38</sup> Regulamin z Nadleśnictwa Celestynów (wskazanie na art 693 - 709 kodeksu cywilnego).

Biłgoraj powołało się natomiast na zapisy par. 16 Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy. Zarządzenie nadleśniczego wskazało Nadleśnictwo Kartuzy - Zarządzenie nr 27 Nadleśniczego Nadleśnictwa Kartuzy z dnia 29 grudnia 2005 w sprawie zasad i trybu dzierżawy, najmu gruntów oraz innych nieruchomości oraz powołania komisji ds przeprowadzania przetargów i negocjacji. Podobnie w przypadku odpowiedzi z Nadleśnictwa Węgierska Górka wskazano na zarządzenie nadleśniczego Nadleśnictwa Węgierska Górka tj. na wytyczne w sprawie udostępniania gruntów Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Węgierska Górka.

Natomiast Nadleśnictwo Skierniewice, które wydierżawiało 81,33 ha gruntów Skarbu Państwa (wg. informacji z marca 2018 r.) powołało się na zapisy art. 39 ustawy o lasach z 1991 r.<sup>39</sup> oraz na zarządzenia dyrektora RDLP w Łodzi z dnia 27 grudnia 2017 r.

Na ustawę o Lasach powołało się również w swojej odpowiedzi Nadleśnictwo Piwniczna, które przywołało również jako podstawę wytyczne w sprawie zawierania umów oraz wykaz stawek na udostępnianie gruntów na terenie nadleśnictwa.

Nadleśnictwo Zwierzyniec w swojej odpowiedzi powoływało się m.in. na zarządzenia nadleśniczego (dotyczące stawek oraz regulamin przetargów), a także na wytyczne dyrektora RDLP w Lublinie w sprawie dzierżawy/najmu lasów i gruntów i innych nieruchomości w trybie art. 39 ustawy o lasach (obowiązujące od 6 lipca 2011 r.).

Pojawiły się również, jak w przypadku pisma z Nadleśnictwa Olsztynek, odpowiedzi wskazujące na brak w jednostce regulaminu wydierżawiania gruntów lub innej decyzji/zarządzenia określającej tryb dzierżawy.

## **H. Wnioski z analizy i rekomendacje**

- 1) W wynajmie stosowane są różne procedury, właściwe dla danego nadleśnictwa i każde z badanych nadleśnictw prowadzi własną działalność w tym zakresie powołując się na różne uregulowania**
- 2) Powierzchnia wynajmowanych gruntów jest bardzo zróżnicowana wynosi od 1 ha do ponad 1000 ha, znaczna część badanych nadleśnictw wydierżawia stosunkowo znaczne powierzchnie gruntów (od 100 do 500 ha);**
- 3) Powierzchnie udostępnianie na zasadach deputatu lub użyczenia, w większości analizowanych jednostek, w których to zjawisko w ogóle występuje są raczej niewielkie, do 5 ha włącznie;**
- 4) Przyjęte rozwiązania prawne dopuszczają wyjątki od stosowania trybu przetargowego, - analiza regulaminów wskazuje, że niektóre nadleśnictwa dysponują istotnymi możliwościami pozwalającymi na stosowanie w szerszej skali trybu bezprzetargowego**
- 5) W działaniach kontrolnych warto rozważyć bardziej dogłębną analizę skali zjawiska i zakresu podmiotowego stosowania przez jednostki organizacyjne PGL LP trybu**

---

<sup>39</sup> Wymieniony powyżej art. 39 ustawy o lasach brzmi następująco:

"Lasy, o których mowa w art. 3 pkt 1 lit. a oraz pkt 2, pozostające w zarządzie Lasów Państwowych, mogą być za zgodą dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych wydierżawione przez nadleśniczego, z zachowaniem celów i zadań gospodarki leśnej określonych w Planie Urządzania Lasu. Inne nieruchomości, o których mowa w art. 4 ust. 3, pozostające w zarządzie Lasów Państwowych mogą być wydierżawiane i wynajmowane przez nadleśniczego za zgodą dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych."

bezprzetargowego w udostępnianiu nieruchomości Skarbu Państwa osobom lub podmiotom zewnętrznym.

- 6) Można rozważyć pozyskanie informacji na temat stosowania konkretnych stawek za dzierżawy.
- 7) Dla ilustracji zjawiska na poziomie całego PGL LP potrzebne byłoby pozyskanie kompleksowych informacji na temat przychodów z tytułu dzierżaw, a także wielkości powierzchni dzierżawionych gruntów na poziomie każdego nadleśnictwa. Przyporządkowanie wielkości wpływów z dzierżaw i użyczeń w stosunku do dzierżawionej powierzchni pozwoliło by na analizę opłacalności tych dzierżaw. Analizując dostępne dokumenty sprawozdań gospodarczo-finansowych LP za kolejne lata nie stwierdzono, aby zawierały one tego typu informacje.
- 8) Osobnym problemem, którym niniejszy raport nie zajmował się, a który jest w najwyższym stopniu warty zainteresowania, jest kwestia dopłat rolnych uzyskiwanych przez nadleśnictwa. Warto sporządzić analizę czy nadleśnictwa rzeczywiście maksymalizują możliwe wpływy z posiadanych gruntów rolnych przez wdrożenie programów rolnośrodowiskowych lub przez maksymalizację wpływów z dzierżaw. Na tą sprawę trzeba popatrzeć kompleksowo, ponieważ wg naszej wiedzy istnieje duże zapotrzebowanie na dzierżawę gruntów rolnych; w nadleśnictwach karpackich dotyczy to głównie łąk: mali dzierżawcy byliby skłonni zapłacić za dzierżawę dość duże stawki, ponieważ sami mogliby wdrażać na tych terenach programy rolnośrodowiskowe. Warto wziąć pod uwagę, że stawki dopłat mają charakter degresywny, w związku z tym wielcy właściciele gruntów dostają mniej pieniędzy z tytułu dopłat do hektara niż rolnicy gospodarujący na mniejszych arealach. Dlatego, paradoksalnie, wolnorynkowe stawki dzierżaw na arealy do 100 ha mogą być wyższe niż wpływy z dopłat w przypadku samodzielnego gospodarowania przez nadleśnictwa.
- 9) Ponieważ, PGL LP zarządzają terenami rolnymi własności Skarbu Państwa o znacznej powierzchni – dziesiątkami tysięcy hektarów, dowolność w wyborze procedury dzierżawy przez nadleśniczych, tym samym możliwość nieoptymalnego finansowo wydzierżawiania gruntów Skarbu Państwa, prowadzić może do działania na szkodę Państwa o znacznych rozmiarach.

## 7. Wynagrodzenia w PGL Lasy Państwowe w latach 2012 - 2017 na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniach finansowo-gospodarczych

Kwestia wysokości i wzrostów wynagrodzeń w PGL LP była podnoszona przez Najwyższą Izbę Kontroli w znanym dokumencie raportu na temat gospodarki finansowej Lasów Państwowych opublikowanym w 2015 r. Wskazywano w nim m.in. wzrastające w latach 2011-2013 koszty zarządu, w tym koszty wynagrodzeń. Zaobserwowano znaczny wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w tym okresie, który wzrósł do 6980 zł *“niemal dwukrotnie przewyższając wzrost wynagrodzeń w administracji publicznej i gospodarce narodowej oraz w sektorze prywatnym”*<sup>40</sup>. W nawiązaniu do tych ustaleń oraz do wniosków zawartych w raporcie NIK<sup>41</sup>, a także w oparciu o opublikowane sprawozdania finansowo-gospodarcze PGL LP z kolejnych 6 lat Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze zebrała i porównała dane dotyczące przeciętnych wynagrodzeń leśników, a także liczby osób zatrudnionych w Lasach Państwowych i kwot przeznaczanych na wynagrodzenia ogółem za okres od 2012 do 2017 r. Dla pełniejszego obrazu, w przypadku przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń dodano kontekst nieco szerszej, tj. ponad 10-letniej perspektywy czasowej (tj. od 2008 r.).

### A. Wzrosty wynagrodzeń

Pierwsza z obserwacji - przeciętne zarobki w Lasach Państwowych rosną niemal nieprzerwanie od co najmniej 2008 r. Wyjątek stanowi porównanie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za 2013 z przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem za 2012 r. oraz przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za 2016 z przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem za 2017 r. Dla tych lat zaobserwować można nieznaczny spadek wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w PGL LP.

Zestawienie kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w latach 2008-2017 pozwala zauważyć dla 2017 r. wzrost o kwotę 2,9 tys. zł do 7703,6 zł, tj. o ok. 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z 2008 r. (4802,2 zł). Natomiast w okresie od 2012 do 2017 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenia wzrosły o ponad 10% (tj. o kwotę 716,3 zł). Poniższa tabela przedstawia przeciętne wynagrodzenia pracowników Lasów Państwowych, w tym przeciętne wynagrodzenia w Służbie Leśnej nadleśnictw w latach 2012-2017.

Tabela 1. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia w PGL LP w latach 2012-2017

Rok	przeciętne miesięczne wynagrodzenie w PGL LP (zł)	przeciętne wynagrodzenie w Służbie Leśnej nadleśnictw (zł)
2012	6987,3	7548,1
2013	6979,5	7566

<sup>40</sup> <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-lasach-panstwowych.html>, NIK wskazywał, że przeciętne miesięczne zarobki w Dyrekcji Generalnej wyniosły wówczas 11 133 zł

<sup>41</sup> Raport NIK *“Gospodarka finansowa Lasów Państwowych”*

2014	7229	7859,9
2015	7548,9	8179,4
2016	7772	8415
2017	7703,6	8340,5

Dane, prezentowane w sprawozdaniach przygotowanych przez Lasy Państwowe odnośnie przeciętnych miesięcznych zarobków w Służbie Leśnej nadleśnictw wskazują, że w latach 2012-2017 nastąpił ich ponad 10% wzrost. Należy dodać, że kwoty przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w Służbie Leśnej przewyższają przeciętne miesięczne wynagrodzenia w Lasach każdorocznie o ok. 1%.

### B. Wzrosty zatrudnienia

Jednocześnie, w latach 2012 - 2017 wzrastała liczba osób zatrudnionych w Lasach. I tak, według stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. w PGL LP zatrudnionych było 24 931 osób. Sześć lat później liczba zatrudnionych, na koniec 2017 r. wynosiła 26 521 pracowników. Każdy rok notował wzrosty zatrudnienia, przy czym najwięcej miejsc pracy przybyło pomiędzy 2016 a 2017 r., zatrudnienie zwiększyło się wówczas o 541 osób. Ogółem, pomiędzy 2012 a 2017 r. zatrudnienie wzrosło o 6,4% (1590 osób).

Tabela 2. Stan zatrudnienia w Lasach Państwowych w latach 2012-2017

Rok	zatrudnienie w LP (stan na 31.12 danego roku)	przeciętne miesięczne zatrudnienie w Służbie Leśnej (etaty)
2012	24 931	16 375
2013	25 385	16 553
2014	25 433	16 690
2015	25 609	16 882
2016	25 980	17 113
2017	26 521	17 389

### 3. Kwoty przeznaczane w PGL LP na wynagrodzenia ogółem

Na przestrzeni badanych 6. lat wzrastały naturalnie również kwoty przeznaczane na wynagrodzenia ogółem. W tym wypadku każdy rok przynosił wzrosty kosztów LP w tym zakresie.

W 2012 wyniosły one 2,081 mld zł, natomiast w 2017 r. ok. 2,421 mld. Zwiększyły się one o 340 mln zł, 16% więcej w 2017 r. niż w 2012 r.

Tabela 3. Kwoty na wynagrodzenia w latach 2012-2017

<b>Rok</b>	<b>wynagrodzenia ogółem (bez wypłat z zysku) (tys. zł)</b>	<b>wynagrodzenia w Służbie Leśnej (tys. zł)</b>
2012	2 081 103,9	1 511 224,9
2013	2 102 481,4	1 532 083,5
2014	2 201 313,8	1 604 022
2015	2 310 130,6	1 687 724,1
2016	2 401 280,6	1 762 171,6
2017	2 420 996,6	1 774 187,3

## Podsumowanie i rekomendacje:

-Zdziwienie budzi fakt, że w PGL LP mimo bardzo wysokich wynagrodzeń i bardzo niskiej efektywności pracowników w przeliczeniu na hektar zarządzanego lasu, wynagrodzenia w latach 2008-2017 wzrosły o 60% przy stałym wzroście zatrudnienia. Z porównań z krajami europejskimi wynika że w PGL LP zatrudnionych jest 32 razy więcej pracowników administracji leśnej na hektar lasu oraz koszt administracji leśnej jest około 9 razy wyższy na hektar zarządzanego lasu niż w lasach szwedzkich i fińskich. Nawet w takich krajach postkomunistycznych jak Słowacja i Czechy koszt administracji leśnej na hektar zarządzanego lasu jest w PGL LP około 2 razy wyższy a przypadku Litwy w PGL LP koszt jest około 4 razy wyższy. Pracownicy polskich parków narodowych wykonują podobną pracę i mają podobne kwalifikacje, jednak są w tzw. budżetówce i ich dochód jest kilka razy niższy niż w PGL LP.

-Czy utrzymywanie tak wysokich kosztów administracji leśnej w przeliczeniu na hektar lasu nie jest działaniem na szkodę Państwa poprzez marnotrawstwo środków pochodzących ze sprzedaży drewna z gruntów Skarbu Państwa?

## 8. Działalność Funduszu Leśnego w kontekście deficytowości gospodarki leśnej na niektórych obszarach

### A. Ustalenia

Jednym z uregulowań Ustawy o Lasach, które miało daleko idące konsekwencje, było przyznanie dużej samodzielności organizacyjnej i finansowej poszczególnym nadleśnictwom (których mamy w Polsce 430). Jednak z tego wynikała konieczność stworzenia finansowej „poduszki” dla niektórych jednostek. Jest to konsekwencja specyfiki prowadzenia gospodarki leśnej, której opłacalność mierzy się w perspektywie często dziesiątków lat. Mówiąc w skrócie, część nadleśnictw zawsze będzie w fazie, w której prace zalesieniowe i pielęgnacyjne generują koszty mniejsze od przychodów ze sprzedaży drewna. Dzieje się tak dlatego, że np. większość drzewostanu na danym terenie nie osiągnęła jeszcze wieku rębności, a duża jego część wymaga tzw. „przebudowy”, czyli dostosowania składu gatunkowego do wymagań siedliska. Oprócz tego, poszczególne obszary nawiedzają niejednokrotnie klęski żywiołowe, które powodują wieloletnią utratę zdolności do generowania zysków. Tak więc owa „poduszka” oprócz działania jako wewnętrzna kasa pożyczkowa miała być również swego rodzaju funduszem ubezpieczeniowym. Tak właśnie powstał Fundusz Leśny, którego przychody powstają w wyniku obowiązkowego odpisu ze sprzedaży drewna, obowiązującego każde nadleśnictwo. Jak wynika ze sprawozdań finansowych LP, w ostatnich latach wysokość tego odpisu kształtowała się na poziomie 14 proc. przychodów ze sprzedaży drewna, wynosząc ok. 1,1 mld zł rocznie (oprócz tego z innych tytułów Fundusz Leśny uzyskał ok. 400 tys. zł)

Pewna część przychodów Funduszu Leśnego przeznaczana jest na działania podejmowane na szczeblu centralnym, takie jak finansowanie niektórych programów w parkach narodowych, badań naukowych, edukacyjnych, tworzenie Planów Urządzenia Lasu, ochronę przyrody. Warto jednak dodać, że chociaż Lasy Państwowe z chęcią chwala się tymi działaniami, w gruncie rzeczy przeznacza się na nie małą część przychodów Funduszu Leśnego (ok. 200 mln zł). Oprócz wydatków na „wspólne przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych (152 mln zł) mamy tam również podatek dochodowy od osób prawnych (99 mln).

Jednak większą część wydatków Funduszu stanowią „środki na pokrycie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej” zgodnie z art. 58 ust 1 p 1. Znacznie mniejszą część przeznacza się na „pokrycie niedoborów powstających przy realizacji zadań dotyczących administracji publicznej w zakresie leśnictwa. Innymi słowy, pieniądze przekazane do centrali przez wszystkie nadleśnictwa są rozdzielane wśród tych jednostek, które planują w danym roku stratę. Jednak tryb przydzielania środków i ich wysokość pozostają nieokreślone i nie było możliwości ich poznania w trakcie opracowywania niniejszego raportu.

Dane uzyskane za lata 2011-2017 ukazane są w tabeli, stanowiącej załącznik nr 1 do raportu. Pokazane są w niej zarówno wpływy z Funduszu jak również przepływy netto względem Funduszu Leśnego (czyli środki otrzymane minus obowiązkowe odpisy)



## B. Wnioski:

Widać, że RDLP Krosno, której podlegają nadleśnictwa karpackie, oraz nadleśnictwa na terenie Puszczy Białowieskiej pochłaniają znaczne sumy z Funduszu Leśnego. W przypadku RDLP Krosno było to ciągu ostatnich 8 lat prawie 600 mln zł. Jeśli weźmiemy pod uwagę tylko nadleśnictwa położone w górach to pochłonęły one zdecydowaną większość tych dotacji. Z kolei największymi płatnikami netto do Funduszu są Regionalne Dyrekcje w Szczecinie, Szczecinku Olsztynie, Pile i Zielonej Górze. Jak widać, tych pięć dyrekcji było w stanie w okresie ośmiu lat wpłacić netto do Funduszu Leśnego 1,7 mld złotych. Pokazuje to skalę rzeczywistej zyskowności gospodarki leśnej na tych terenach.

Taka sytuacja wydaje się zrozumiała: z jednej strony mamy do czynienia z płaskimi, łatwo dostępnymi obszarami, na których można wprowadzić mechanizację prac, a obiektem pozyskania są proste pnie drzew, w większości iglastych. Z drugiej strony prace leśne w górach prowadzone są ręcznie, pozyskanie drewna odbywa się z terenów trudniej dostępnych. Co więcej, ograniczenia wynikające z warunków ochrony przyrody (np. strefy ochronne, brak rębni zupełnych) te koszty jeszcze bardziej podwyższają. A wszystko wskazuje na to, że będą one wzrastać, bo już teraz ciężko o ludzi do pracy na tych terenach. Wymagania płacowe pracowników leśnych rosną, a wprowadzenie mechanizacji prac jest trudne, czasem wręcz niemożliwe.

Powstaje pytanie, czy zatem gospodarka leśna na obszarach górskich i cennych przyrodniczo jest z zasady strukturalnie deficytowa, czy też straty wynikające z tej gospodarki są przejściowe i za kilka lat te jednostki zaczną przynosić zyski bez zasilania z Funduszu Leśnego? Czy może ten deficyt ma charakter stały? Czy może transfery służą dzisiaj już tylko podtrzymaniu obecności i wpływów Lasów Państwowych na tych terenach.

Kiedy weźmiemy pod uwagę poszczególne nadleśnictwa, to widać, że wśród największych beneficjentów netto Funduszu Leśnego pojawiają się jednostki położone na obszarach szczególnie cennych przyrodniczo, o których ostatnio głośno za sprawą akcji prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Są to trzy nadleśnictwa z rejonu Puszczy Białowieskiej oraz trzynaście z rejonu określanego przez działaczy na rzecz ochrony przyrody jako "Puszcza Karpacka". Na tych terenach niektóre nadleśnictwa otrzymały dotacje, których wartość w przeliczeniu na metr sześcienny pozyskanego drewna wynoszą ponad 100 zł (rekordzistą jest nadleśnictwo Cisna, które pochłonęło 146 zł dotacji na 1 m<sup>3</sup>, przy średniej cenie sprzedaży drewna 180 zł!).

LP podkreślają często, że wysokie koszty nadleśnictw karpackich wynikają z konieczności przebudowy drzewostanów porolnych - ich powstanie jest związane ze znacznym zwiększeniem się lesistości tych terenów, które jeszcze przed wojną były gęsto zaludnione, a ich lesistość wynosiła ok 35 proc. (dzisiaj prawie 70 proc.). Wydaje się jednak, że to nie jest decydująca

przyczyna: w nadleśnictwach Polski zachodniej i północnej również wykonuje się podobne zabiegi. Kluczowe wydają się koszty pozyskania drewna wynikające z wyników przetargów dla Zakładów Usług Leśnych. W Karpatach są one trzy razy wyższe niż na zachodzie Polski. Po drugie, również inne nadleśnictwa położone w górach wymagają dopłat z Funduszu Leśnego (na przykład takie jak Śnieżka i Szklarska Poręba). Wydaje się, że mamy do czynienia z deficytem o charakterze strukturalnym, a szanse na osiągnięcie przez nadleśnictwa karpackie i białowieskie zyskowności są minimalne, nie mówiąc już o możliwości spłaty do Funduszu wszystkich pobranych w ostatnich latach dotacji netto.

### **C. Rekomendacje**

**Przedmiotem dalszych analiz powinny być pytania:**

- a) W jaki sposób przyznawane są środki z Funduszu Leśnego na pokrycie niedoborów wynikających z gospodarki leśnej? Kto i na jakich zasadach, w jakim trybie decyduje o ich wysokości?**
- b) Czy kontynuowanie gospodarki leśnej w obecnym kształcie na terenach trwale deficytowych nadleśnictw ma sens - przyrodniczy, a przede wszystkim - ekonomiczny? Te pytania nabierają szczególnej ważności w kontekście starań o utworzenie nowych parków narodowych lub rezerwatów, albo o radykalne ograniczenie gospodarki leśnej (i łowieckiej) na terenach cennych przyrodniczo.**